

ELINTARVIKEVEROSTA

(UUDEN POLITIIKAN MERKITYS JA EHDOT)

JOHDANNON ASEMESTA

Kysymys elintarvikeverosta herättää nykyään erittäin suurta huomiota, paljon pohdintaa ja väittelyä. Se onkin ymmärrettävää, sillä nykyisissä oloissa se on todella eräs politiikan pääkysymyksiä.

Tämä pohdinta on luonteeltaan jonkin verran sekavaa. Siihen syntiin me olemme kaikki vikapäitä hyvin ymmärrettävistä syistä. Sitä hyödyllisempää on yrittää käydä tähän kysymykseen käsiksi asian yleisperiaatteelliselta eikä sen „ajankohtaiselta” puolelta. Toisin sanoen tarkastella, millainen yleinen, varsinainen tausta on sillä kuvalla, johon nyt piirrämmme päivän politiikan tiettyjen käytännöllisten toimenpiteiden kuviota.

Tehdäkseni sellaisen yrityksen rohkenen esittää tässä pitkän otteen kirjasesani: „Meidän päiviemme päätehtävä.— ’Vasemmistolaisesta’ lapsellisuudesta ja pikkuporvarillisuudesta”⁷⁸. Tuo kirjanen ilmestyi Pietarin edustajain Neuvoston julkaisemana vuonna 1918 ja sisältää ensinnäkin Brestin rauhan johdosta kirjoitetun sanomalehtiartikkelin maaliskuun 11 päivältä 1918 ja toiseksi silloista vasemmistokommunistien ryhmää vastaan suunnatun polemiikin, joka on päivätty toukokuun 5:nä 1918. Polemiikkia ei nyt tarvita, siksi jätän sen pois. Otan tähän „valtiokapitalismia” ja nykyisen taloutemme, kapitalismista sosialismiin johtavan siirtymäkauden talouden perusaineiksia koskevat ajatukset.

Näin kirjoitin silloin:

VENÄJÄN NYKYISESTÄ TALOUDESTA
(VUODEN 1918 KIRJASESTA)

„...Neuvostotasavallassamme nyt vallitsevaan asiain-tilaan verraten valtiokapitalismi olisi askel eteenpäin. Jos meillä sanokaamme puolen vuoden kuluttua saisi sijansa valtiokapitalismi, niin se olisi valtava saavutus ja varmin tae siitä, että vuoden kuluttua meillä lopullisesti lujittuu ja tulee voittamattomaksi sosialismi.

Kuvittelen mielessäni, millaisella ylevällä suuttumuksella eräät torjuvat tämän ajatuksen... Kuinka niin? Valtiokapitalismiin siirtyminenkö olisi sosialistisessa Neuvostotasavallassa edistysaskel?.. Eikö tämä sitten ole sosialismin kavaltamista?

Nimenomaan tätä seikkaa pitää tarkastella yksityiskoh- taiseemmin.

Ensiksi on selvitettävä, minkälaista nimenomaan on se *siirtyminen* kapitalismista sosialismiin, joka antaa meille oikeuden ja perusteen kantaa sosialistisen Neuvostotasavallan nimeä.

Toiseksi on paljastettava niiden erehdys, jotka eivät näe pikkuporvarillisia taloudellisia olosuhteita ja pikkuporvariston valtointa voimaa, joka on meillä sosialismin *pää*-vihollinen.

Kolmanneksi on käsitettävä selvästi *Neuvostovaltion* merkitys, missä se eroaa taloudellisesti porvarillisesta valtiosta.

Tarkastelkaamme kaikkia näitä kolmea seikkaa.

Tietääkseni ei ole ollut vielä sellaista henkilöä, joka ryhdyttyään tutkimaan Venäjän taloutta olisi kieltänyt tämän talouden olevan luonteeltaan siirtymiskauden taloutta. Yksikään kommunisti ei ole tietääkseni kieltänyt myöskään sitä, että sanat „socialistinen Neuvostotasavalta” merkitsevät Neuvostovaltion päättäneen toteuttaa sosialismiin siirtymisen eikä lainkaan sitä, että nykyinen taloudellinen järjestelmä katsottaisiin sosialistiseksi.

Mutta mitä merkitsee sana siirtyminen? Eikö se taloudesta käytettynä merkitse sitä, että kyseisessä järjestelmässä on sekä kapitalismin että sosialismin aineksia, osia, palasia? Jokainen myöntää sen. Mutta myöntäessään sen ei jokainen kuitenkaan ajattele, mitä nimenomaan ovat ne erilaisten yhteiskunnallisten talousmuotojen ainekset,

joita Venäjällä on. Ja siinä on koko kysymyksen ydin.

Luettelemme nämä ainekset:

- 1) patriarkaalinen, s.o. huomattavalta osaltaan luontois-taloudellinen talonpoikaistalous;
- 2) pientavaratuotanto (tähän kuuluu suurin osa viljaa myyvistä talonpojista);
- 3) yksityistaloudellinen kapitalismi;
- 4) valtiokapitalismi;
- 5) sosialismi.

Venäjä on niin suuri ja niin kirjava maa, että kaikki nämä erilaisten yhteiskunnallisten talousmuotojen tyypit kietoutuvat täällä yhteen. Tilanteen omalaatuisuus on juuri siinä.

Mitkä ainekset ovat sitten vallitsevina? Selvää on, että pikkuporvarillisessa maassa ovat eivätkä voi olla olematta vallitsevina pikkuporvariston valtoimet voimat: maanviljelijäin enemmistö, valtaenemmistö, on pieniä tavarantuottajia. Valtiokapitalistista pintakalvoa (viljamonopoli, valvonnalliset teollisuusyritykset ja kauppiat, porvarilliset osuustoimintamiehet) meillä rikkovat milloin siellä, milloin täällä *keinottelijat*, ja keinottelun tärkeimpänä kohteena on *vilja*.

Pääasiallinen taistelu kehkeytyy nimenomaan tällä alalla. Keiden välillä tätä taistelua käydään, jos puhutaan taloustieteellisin kategorioin, sellaisin kuin „valtiokapitalismi”? Neljännen ja viidennen muodon välilläkö sitä järjestystä seuraten, jossa ne ylempänä luuttelin? Ei tietenkään. Ei valtiokapitalismi taistele täällä sosialismia vastaan, vaan pikkuporvaristo ja yksityistaloudellinen kapitalismi taistelevat yhdessä sekä valtiokapitalismia että sosialismia vastaan. Pikkuporvaristo vastustaa *kaikkinaista* valtion sekaantumista asiain kulkuun, niin valtiokapitalistista kuin valtiotalouksellistakin tilinpitoa ja valvontaa. Tämä on tosielämän aivan eittämätön totuus, ja lukuisten taloudellisten virheiden alkujuuri piilee siinä, ettei tätä totuutta ole käsitetty. Keinottelija, tämä ryöväri kaupan alalla, monopolin rikkoja — juuri hän on „sisäinen” päävihollisemme, Neuvostovallan taloudellisten toimenpiteiden vihollinen. Joskin 125 vuotta sitten ranskalaiselle pikkuporvarille, kiihkeimmälle ja vilpittömimmälle vallankumoukselliselle, oli vielä anteeksiannettavaa pyrkimys voittaa keinottelija erillisten, harvojen „valittujen” mestaamisen ja jylisevien

julistusten avulla, niin nykyisin herättää joidenkin vasemmistoeserrien puhtaasti ranskalainen suhtautuminen kysymykseen jokaisessa valveutuneessa vallankumousmiehessä vain vastenmielisyyttä ja inhoa. Me tiedämme mainiosti, että keinottelun taloudellisena perustana on pienomistajain kerros, joka on Venäjällä tavattoman laaja, ja yksityistaloudellinen kapitalismi, jonka asiamies on jokainen pikkuporvari. Me tiedämme, että tämän pikkuporvarillisen lohikäärmeen miljoonat lonkerot saavat milloin missäkin valtoihinsa erinäisiä työläiskerroksia, että valtion monopolin asemesta keinottelu tunkeutuu yhteiskunnallisen talouselämämme kaikkiin huokosiin.

Se, joka ei näe tätä, osoittaa juuri sokeudellaan olevansa pikkuporvarillisten ennakkoluulojen vanki...

Pikkuporvarilla on rahavaroja, muutamia tuhansia, jotka hän on saanut kokoon sodan aikana „rehellisin” ja varsinkin epärehellisin keinoin. Sellainen on se taloudellinen tyyppi, joka on luonteenomainen keinottelun ja yksityistaloudellisen kapitalismin perusta. Raha on valtakirja yhteiskunnalliseen rikkauteen, ja pienomistajain monimiljoonainen kerros pitää lujasti kiinni tästä valtakirjasta, peittää sen „valtiolta”, ei usko mihinkään sosialismiin eikä kommunismiin, „odottelee” proletaarisen myrskyn ohimenoa. Joko me alistamme tämän pikkuporvarin oman valvontamme ja tilinpitomme alaiseksi (me voimme sen tehdä, jos järjestämme talonpoikaisköyhälistön, t.s. väestön enemmistön eli puoliproletaarit, tietoisien proletaarisen etujoukon ympärille) tahi hän kaataa meidän työväenvaltamme kiertämättä ja ehdottomasti, samalla tavalla kuin juuri tällä pienomistuksellisella maaperällä kasvaneet Napoleonit ja Cavaignacit kukistivat vallankumouksen. Siitä on kysymys. Ja vain siitä...

Tuhantisia kätkössä pitävä pikkuporvari on valtiokapitalismin vihollinen, ja nuo tuhatiset hän haluaa realisoida ehdottomasti omaksi edukseen köyhälistöä vastaan, kaikkea yleisvaltakunnallista valvontaa vastaan; noiden tuhattien summa muodostaa monimiljardisen perustan keinottelulle, joka vahingoittaa sosialistista rakennustyötämme. Olettakaamme, että tietty määrä työläisiä antaa muutamassa päivässä sellaisen määrän arvoja, joka ilmaistaan luvulla 1.000. Olettakaamme edelleen, että 200 tästä

summasta meiltä häviää pikkukeinottelun ja kaikenlaisen varastelun seurauksena, sen seurauksena, että pienomistajat kiertävät Neuvostovallan dekreettejä ja määräyksiä. Jokainen tietoinen työläinen sanoo: jos voisin antaa kolmesataa tuhannesta paremman järjestyksen ja organisaation luomista varten, niin antaisin mielelläni kolmesataa kahdensadan asemesta, sillä Neuvostovallan oloissa tämän „pakkoveron” alentaminen sanokaamme sataan tai viiteenkymmeneen tulee sitten olemaan aivan helppo tehtävä, koska järjestys ja organisaatio on saatu aikaan, koska pienomistuksen pohjalla tapahtuvasta valtion monopolin rikkomisesta on tehty täydellinen loppu.

Tämä yksinkertainen numeroesimerkki — joka on vartavasten tehty yksinkertaiseksi ja helposti ymmärrettäväksi — selittää valtiokapitalismin ja sosialismin nykyisen aseman keskinäisen suhteen. Valtiovalta on työläisillä, heillä on täysi juridinen mahdollisuus „ottaa” koko tuhattinen, t.s. olla antamatta kopeekkaakaan muuhun kuin sosialistisiin tarkoituksiin. Tämä juridinen mahdollisuus, jonka perustana on vallan tosiasiallinen siirtyminen työläisille, on sosialismin ainesta. Mutta pienomistuksellinen ja yksityiskapitalistinen valtoin voima horjuttaa tuota juridista mahdollisuutta monin keinoin, synnyttää keinottelua, jarruttaa neuvostodekreettien täytäntöönpanoa. Valtiokapitalismi olisi jättiläisaskel eteenpäin *siinäkin tapauksessa* (otin tahallani tällaisen numeroesimerkin osoittaakseni sen selvästi), *vaikka* maksaisimme *enemmän* kuin nyt, sillä „opista” kannattaa maksaa, sillä se on hyödyksi työläisille, sillä epäjärjestyksen, sekasorron, holtittomuuden voittaminen on kaikkein tärkeintä, sillä pienomistuksellisen anarkian jatkuminen on kaikkein suurin, kaikkein pelottavin vaara, joka *ehdotomasti* saattaa meidät turmioon (ellemme voita sitä), kun taas suuremman pakkoveron maksaminen valtiokapitalismille ei saata meitä turmioon, vaan vie varmintä tietä sosialismiin. Työväenluokka, joka on oppinut, kuinka valtiollista järjestystä voidaan suojata pienomistukselliselta anarkistisuudelta, oppinut, kuinka voidaan järjestää laaja yleisvaltakunnallinen tuotannon organisaatio valtiokapitalistisella perustalla, saa tällöin — suokaa anteeksi sanonta — kaikki valtit käsiinsä, ja sosialismin lujittuminen tulee taatuksi.

Valtiokapitalismi on *taloudellisesti* verrattomasti korkeampaa kuin meidän nykyinen taloutemme, tämä ensinnäkin.

Ja toiseksi, siinä ei ole Neuvostotasavallalle mitään pelottavaa, sillä Neuvostovaltio on valtio, jossa on taattu työläisten ja talonpoikaisköyhälistön valta...

* * *

Selittääkseni kysymystä vieläkin selvemmin esitän ennen kaikkea mitä konkreettisimman esimerkin valtiokapitalismista. Kaikki tietävät, että sellainen esimerkki on Saksa. Siellä me näemme „viimeisen sanan” nykyaikaisesta suurkapitalistisesta konetekniikasta ja suunnitelmanmukaisesta organisaatiosta, joka *on alistettu junkkeri-porvarillisen imperialismin alaiseksi*. Pyyhkikää pois alleviivatut sanat ja asettakaa sotilas-, junkkeri-, porvari- ja imperialistivaltion tilalle myös valtio, mutta yhteiskunnallisesti toisentyypinen, luokkasisällöltään toisenlainen valtio, neuvostovaltio, s.o. proletaarinen valtio, niin te saatte koko sen edellytysten summan, joka antaa sosialismin.

Sosialismi on mahdoton ilman suurkapitalistista konetekniikkaa, joka pohjautuu uusimman tieteen viimeiseen sanaan, ilman suunnitelmanmukaista valtio-organisaatiota, joka panee kymmenet miljoonat ihmiset noudattamaan tuotannossa ja tuotteiden jaossa mitä tarkimmin yhtenäistä normia. Tästä me marxilaiset olemme aina puhuneet, mutta keskusteluun sellaisten ihmisten kanssa, jotka eivät ole edes tätä ymmärtäneet (anarkistit ja runsaasti puolet vasemmistoeserristä), ei kannata tuhlata minuuttiakaan.

Mutta sosialismi ei ole mahdollinen myöskään ilman proletariaatin valtaa valtiossa: tämä myös on aakkostotuus. Historia (jolta ei kukaan, paitsi ehkä ensimmäisen luokan menshevikkihölmöjä, ole odottanut, että se antaa tasaisesti, rauhallisesti, helposti ja yksinkertaisesti „eheän” sosialismin) on kulkenut niin omalaatuisesti, että se synnytti vuoden 1918 tultaessa kaksi sosialismin erillistä puolikasta, toisen toisen rinnalle aivan kuin kaksi kehittyvää kananpoikasta saman yhteisen kuoren, maailmanimperialismin sisällä. Saksa ja Venäjä olivat vuonna 1918 toisaalta sosialismin taloudellisten, tuotannollisten, yhteiskunnallis-

taloudellisten ja toisaalta sen poliittisten edellytysten havainnollisimpia aineellisia olennoitumia.

Voittoisa proletaarinen vallankumous Saksassa murskasi kerralla ja hyvin helposti imperialismin kaikkinaisen kuoren (joka on valitettavasti valmistettu parhaasta teräksestä eikä sen vuoksi murru jokaisen kananpojan ponnistuksista), veisi varmasti maailmansosialismin voittoon ilman vaikeuksia tai vähäisin vaikeuksin — tietenkin kun „vaikea” ymmärretään maailmanhistoriallisen eikä poroporvarillis-kerholaisen mittapuun mukaan.

Kun vallankumous Saksassa vielä hidastelee „syntymistään”, meidän tehtävänämmä on *oppia* saksalaisilta valtiokapitalismia, omaksua sitä *kaikella tarmolla*, säästämättä diktatorisia menetelmiä, jotta voitaisiin jouduttaa tätä länsimaisuuden omaksumista barbaarisella Venäjällä, kaihtamatta barbaaristen taistelukeinojen käyttämistä barbaarisuutta vastaan. Kun anarkistien ja vasemmistoeserien keskuudessa on ihmisiä (sattumalta mieleeni muistuvat Karelinin ja Gen puheet TpKK:ssa), jotka saattavat Karelinin lailla järkeillä, ettei meidän, vallankumousmiesten, muka sovi „ottaa oppia” Saksan imperialismita, niin täytyy vain sanoa: vallankumous, joka ottaisi vakavalta kannalta tuollaiset ihmiset, tuhoutuisi varmasti (ja täysin ansaitusti).

Venäjällä on nykyisin vallitsevana juuri pikkuporvarillinen kapitalismi, josta sekä valtiolliseen suurkapitalismiin että sosialismiin johtaa *sama tie*, johtaa *saman* väliaseman *kautta*, jonka nimi on „tuotantoa ja tuotteiden jakoa koskeva yleiskansallinen tilinpito ja valvonta”. Se, joka ei tätä ymmärrä, tekee anteeksiantamattoman taloustieteellisen virheen joko siksi, ettei tunne tosielämää, ei näe sitä, mitä on olemassa, ei osaa katsoa totuutta suoraan silmiin, tahi siksi, että rajoittuu „kapitalismin” ja „socialismin” abstraktiseen vastakkain asetteluun eikä syvenny ajattelemaan tämän meillä nykyään tapahtuvan siirtymisen konkreettisia muotoja ja astetta.

Sulkeissa tulkoon sanotuksi, että tämä on se sama teoreettinen virhe, joka hairahdutti „Novaja Zhiznin” ja „Vperjodin”⁷⁹ leirin parhaita ihmisiä: huonoimmat ja keskinkertaiset heistä ovat porvariston pelästyttämiä ja laahustavat typeryytensä ja selkärangattomuutensa vuoksi sen perässä; parhaat heistä eivät ole ymmärtäneet, että sosia-

lismin opettajat eivät suotta puhuneet kapitalismista sosialismiin siirtymisen kokonaisuudesta aikakaudesta eivätkä turhaan korostaneet uuden yhteiskunnan „pitkällisiä synnytyksensä”⁸⁰, ja tämä uusi yhteiskunta on myös abstraktio, joka ei voi olennoitua elämässä muutoin kuin siten, että tehdään monia erilaisia ja epätäydellisiä konkreettisia yrityksiä yhden tai toisen sosialistisen valtion luomiseksi.

Juuri sen vuoksi, että Venäjän nykyisestä taloudellisesta tilasta ei voida päästä eteenpäin, ellei kuljeta sen kautta, mikä on yhteistä valtiokapitalismille ja sosialismille (yleiskansallinen tilinpito ja valvonta), on toisten ja itsensä pelotteleminen „kehityksellä valtiokapitalismin suuntaan” täydellistä teoreettista tolkkuttomuutta. Se merkitsee juuri sitä, että ajatuksissa luisutaan „syrjään” „kehityksen” todelliselta tieltä, ettei käsitetä tätä tietä; käytännössä se merkitsee, että *pyritään takaisin* pienomistukselliseen kapitalismiin.

Jotta lukija voisi vakuuttua siitä, että minä en anna „korkeaa” arviota valtiokapitalismista lainkaan vain nyt, vaan olen antanut sen myös *ennen* bolshevikkien suorittamaa vallan valtaamista, esitän tässä seuraavan sitaatin kirjastani „Uhkaava katastrofi ja kuinka sitä vastaan on taisteltava”, joka on kirjoitettu syyskuussa 1917:

„...Koettakaapa panna junkkerien ja kapitalistien valtion, tilanherrain ja kapitalistien valtion tilalle vallankumouksellisdemokraattinen valtio, t.s. sellainen valtio, joka hävittää vallankumouksellisesti kaikki etuoikeudet eikä pelkää kaikkein täydellisimmän demokratian vallankumouksellista toteuttamista. Te näette, että valtiomonopolistinen kapitalismi todellisessa vallankumouksellis-demokraattisessa valtiossa merkitsee välttämättä, kiertämättömästi askelta sosialismia kohti!

...Sillä sosialismi ei ole mitään muuta kuin valtiokapitalistisesta monopolista eteenpäin otettu lähin askel.

...Valtiomonopolistinen kapitalismi on mitä täydellisintä sosialismin aineellista valmistelua, siihen johtava etinen, historian portaiton se askelma, jonka ja sosialismiksi nimitetyn askelman välillä ei ole mitään väliaskelmia” (ss. 27 ja 28)⁸¹.

Ottakaa huomioon, että tämä on kirjoitettu Kerenskin aikana, että tässä *ei ole* puhe proletariaatin diktatuurista *eikä* sosialistisesta valtiosta, vaan „vallankumouksellis-

demokraattisesta” valtiosta. Eikö ole selvää, että *mitä korkeammalle* olemme tuolta poliittiselta askelmalta nousseet, *mitä täydellisemmin* olemme olennoineet Neuvostoissa sosialistisen valtion ja proletariaatin diktatuurin, *sitä vähemmän* me saamme pelätä „valtiokapitalismia”? Eikö ole selvää, että *aineellisessa*, taloudellisessa, tuotannollisessa mielessä me emme ole vielä sosialismin „eteisessä”? Ja että sosialismiin ei voida päästä muuten kuin tämän „eteisen” kautta, jota emme ole vielä saavuttaneet?..

* * *

Hyvin opettavainen on vielä seuraava seikka.

Kun väittelimme toveri Buharinin kanssa TpKK:ssa, niin hän sanoi muun muassa: spesialistien korkeita palkkoja koskevassa kysymyksessä „me” olemme „enemmän oikealla kuin Lenin”, sillä emme näe siinä mitään poikkeamista periaatteista, kun muistamme Marxin sanat, että tietyissä oloissa työväenluokalle olisi tarkoituksenmukaisinta „päästä koko tuosta rosvojoukosta lunastuksella”⁸² (nimitäin kapitalistirosvoukosta, s.o. *lunastaa* porvaristolta maat, tehtaat ja muut tuotantovälineet).

Tämä on erittäin mielenkiintoinen huomautus...

...Miettikääpä tarkemmin Marxin ajatusta.

Kysymys oli viime vuosisadan 70-luvun Englannista, esimonomolistisen kapitalismin kulminaatiokaudesta, maasta, jossa silloin oli vähiten sotilas- ja virkavaltaa, maasta, jossa silloin oli eniten sosialismin „rauhanomaisen” voiton mahdollisuuksia siinä mielessä, että työläiset maksavat porvaristolle „lunnaat”. Ja Marx sanoi: tietyissä oloissa työläiset eivät lainkaan kieltäydy maksamasta porvaristolle lunnaita. Marx ei sitonut omia — eikä sosialistisen vallankumouksen tulevien suorittajien — käsiä kumouksen mainiosti, kuinka paljon uusia ongelmia silloin nousee, kuinka kumouksen kulussa muuttuu koko tilanne, kuinka usein ja voimakkaasti se tulee muuttumaan kumouksen kulussa.

Entä Neuvosto-Venäjäällä, *sen jälkeen* kun proletariaatti otti vallan, *sen jälkeen* kun riistäjien sotilaallinen vastarinta ja sabotaasitoiminta tukahdutettiin — eikö ole selvää, että *eräät* ehdot meillä muodostuivat tyypiltään sellaisiksi,

jollaisiksi ne olisivat voineet muodostua Englannissa puoli vuosisataa sitten, jos se olisi alkanut silloin siirtyä rauhanomaisesti sosialismiin? Englannin työläiset olisivat voineet silloin alistaa valtaansa kapitalistit seuraavista seikoista johtuen: (1) talonpoikaiston puuttuessa työläiset, proletarit olivat täysin vallitseva väestöosa (Englannissa oli 70-luvulla enteitä, jotka antoivat aihetta toivoa sosialismille hyvin nopeaa menestystä maataloustyöläisten keskuudessa); (2) proletariaatti oli mainiosti järjestynyt ammattiliittoihin (tässä suhteessa Englanti oli silloin ensimmäinen maa maailmassa); (3) poliittisen vapauden pitkäaikaisen kehityksen kouluttaman proletariaatin kulttuuritaso oli verraten korkea; (4) erinomaisesti järjestyneillä Englannin kapitalisteilla — silloin he olivat maailman parhaiten järjestyneitä kapitalisteja (nyt tämä etusija on siirtynyt Saksalle) — oli pitkäaikainen tottumus ratkaista poliittiset ja taloudelliset kysymykset kompromissitietä. Juuri tällaisten seikkojen perustalla saattoi silloin syntyä ajatus, että Englannin työläiset voivat *rauhanomaisesti* alistaa valtaansa Englannin kapitalistit.

Meillä tämän alistamisen takaavat nykyhetkellä tietyt konkreettiset edellytykset (lokakuussa saatu voitto ja kapitalistien sotilaallisen vastarinnan ja sabotaasin tukahduttaminen loka- — helmikuussa). Meillä oli voiton tekijänä työläisten, proletaarien väestöenemmyyden ja korkean järjestyneisyyden *asemesta* se, että proletaareja tuki köyhä ja nopean taloudellisen häviön kärsinyt talonpoikaisto. Meillä ei ole vihdoin myöskään korkeaa kulttuuritasoa eikä tottumusta kompromisseihin. Jos mietiskellään näitä konkreettisia edellytyksiä, niin käy selväksi, että me voimme ja meidän täytyy päästä siihen, että *rinnan* ankarien rankaisumenetelmien kanssa, joita sovelletaan sellaisten epäkulttuuristen kapitalistien suhteen, jotka eivät suostu mihinkään „valtiokapitalismiin”, eivät ajattele mitään kompromisseja ja yrittävät edelleenkin tehdä keinoittelulla, köyhälistön lahjomisella y.m. tyhjäksi Neuvostovallan toimenpiteet, käytetään *kompromissi-* tai *lunastusmenetelmiä* kulttuuristen kapitalistien suhteen, jotka suostuvat „valtiokapitalismiin”, kykenevät soveltamaan sitä käytännössä ja ovat hyödyllisiä proletariaatilleärkevinä ja kokeneina organisaattoreina suurissa tuotantolaitoksissa,

jotka todella varustavat tuotteilla kymmeniä miljoonia ihmisiä.

Buharin on erinomaisen sivistynyt marxilainen taloustieteilijä. Siksi hän muisti Marxin olleen syvästi oikeassa opettaessaan työläisille, että on tärkeää säilyttää suurtuotannon organisaatio nimenomaan sosialismiin siirtymisen helpottamiseksi ja että voidaan pitää täysin sallittuna ajatusta, jonka mukaan *kapitalisteille pitää maksaa hyvin*, maksaa heille lunnaat, jos (poikkeustapauksessa: Englanti oli silloin poikkeustapaus) olosuhteet muodostuvat sellaisiksi, että ne pakottavat kapitalistit alistumaan rauhallisesti ja siirtymään lunastuksen pohjalla kulttuurisesti, järjestyneesti sosialismiin.

Mutta Buharin teki virheen, kun ei syventynyt Venäjän nykytilanteen konkreettisiin erikoisuuksiin, tilanteen, joka on nimenomaan poikkeuksellinen, koska me, Venäjän proletariaatti, olemme mitä hyvänsä Englantia tai Saksaa *edellä* poliittisen järjestelmämme, työläisten poliittisen vallan voiman puolesta ja samalla *jäljessä* takapajuisimmastakin länsieurooppalaisesta valtiosta kunnollisen valtiokapitalismin järjestämisen puolesta, kulttuuritason puolesta, sosialismin aineelliseen ja tuotannolliseen „käytäntöönottamiseen” valmistautumisen puolesta. Eikö ole aivan selvää, että tästä omalaatuisesta tilanteesta johtuu, että nykyhetkellä on nimenomaan välttämätöntä omalaatuinen „lunastus”, jota työläisten on ehdotettava kulttuurisimmille, lahjakkaimmille ja organisatorisesti kyvykkäimmille kapitalisteille, jotka suostuvat tulemaan Neuvostovallan palvelukseen ja lojaalisesti auttamaan suuren ja suurimman „valtion”-tuotannon järjestämisessä? Eikö ole selvää, että tässä omalaatuisessa tilanteessa meidän tulee yrittää välttää kahta erilaista virhettä, jotka kumpikin ovat omalla tavallaan pikkuporvarillisia? Toisaalta olisi auttamaton virhe julistaa, että koska taloudellisten „voimiemme” ja poliittisen voimamme välinen epäsuhde on tunnustettu, niin ei olisi „siis” pitänyt ottaa valtaa. Niin järkeilevät „koteloihmiset”, jotka unohtavat, että „vastaavaisuutta” ei tule olemaan koskaan, että sitä ei voi olla yhteiskunnan enempää kuin luonnonkaan kehityksessä, että voittoisa sosialismi syntyy vain *kaikkien* maiden proletariien vallankumouksellisesta yhteistoiminnasta monien yritysten tuloksena —

joista jokainen erikseen otettuna tulee olemaan yksipuolinen, potemaan tiettyä epäsuhdetta.

Toisaalta olisi ilmeinen virhe antaa toimintavapaus kirjulle ja korupuhujille, jotka viehättyvät „loistavaan” vallankumouksellisuuteen, mutta eivät kykene johdonmukaiseen, harkittuun, suunnitelmalliseen vallankumoukselliseen työhön, jossa otetaan huomioon myös mitä vaikeimmat käänteet.

Onneksi vallankumouksellisten puolueiden kehityksen historia sekä bolshevismin taistelu niitä vastaan ovat jättäneet meille perinnöksi selväpiirteisiä tyyppejä, joista vasemmisto-eserrät ja anarkistit edustavat riittävän havainnollisesti kehnosten vallankumousmiesten tyyppiä. Nykyisin he kirkuvat — kirkuvat läkähtyäkseen, hysteriaan saakka — „oikeistobolshevikkien” „sovittelupolitiikkaa” vastaan. Mutta he eivät pysty ajattelemaan sitä, *miksi* „sovittelupolitiikka” oli paha ja *minkä vuoksi* vallankumouksen historia ja kulku sen oikeutetusti tuomitsi.

Kerenskin aikainen sovittelupolitiikka oli vallan luovuttamista imperialistiselle porvaristolle, ja valtakysymys on jokaisen vallankumouksen peruskysymys. Sovittelupolitiikkansa vuoksi osa bolsheveikeista loka- ja marraskuussa 1917 pelkäsi vallanottoa proletariaatin käsiin tai halusi *jakaa* vallan tasan ei ainoastaan sellaisten „epävarmojen mukanaulkijoiden” kuin vasemmistoeserrien kanssa, vaan myös vihollisten, tshernovilaisten, menshevikkien kanssa, jotka kiertämättä olisivat häirinneet meitä tärkeimmässä: Perustavan kokouksen hajottamisessa, Bogajevskien armottomassa nujertamisessa, neuvostoelinten toimenpiteiden täydellisessä toteuttamisessa, jokaisessa konfiskointitapauksessa.

Nyt valta on otettu, säilytetty ja lujitettu yhden puolueen, proletariaatin puolueen käsiin ja vieläpä ilman „epävarmoja mukanaulkijoita”. Nyt, kun ei voi tulla kysymyseenkään *vallan* jakaminen eikä porvaristonvastaisesta proletariaatin diktatuurista luopuminen, olisi sovittelupolitiikasta puhuminen vain ulkoaopittujen, mutta ymmärtämättömiksi jääneiden sanojen papukajamaista toistelemista. Kun „sovittelupolitiikaksi” nimitetään sitä, että me, päästyämme sellaiseen asemaan, jolloin voimme ja meidän täytyy hallita maata, pyrimme rahaa säälimättä saamaan puolellemme kulttuurisimmat niistä aineksista,

jotka kapitalismi on kouluttanut, ottamaan ne palvelukseemme pienomistuksellista sekasortoa vastaan — kun tätä nimitetään „sovittelupoliitikaksi”, niin se merkitsee, ettei osata lainkaan ajatella sosialismin rakentamisen taloudellisia tehtäviä.”⁸³

ELINTARVIKEVEROSTA,
KAUPPAVAPAUESTA, TOIMILUVISTA

Edellä esitetyissä ajatuksissa vuodelta 1918 on joukko virheitä aikamääriin nähden. Aikamäärät ovat osoittautuneet pitemmiksi kuin silloin oletettiin. Se ei ole ihme. Mutta taloutemme perusainekset ovat pysyneet samoina. Talonpoikainen „köyhälistö” (proletaarit ja puoliproletaarit) on hyvin lukuisissa tapauksissa muuttunut keskivarakkaaksi. Pienomistukselliset ja pikkuporvarilliset „valtoimet voimat” ovat sen johdosta vahvistuneet. Vuosien 1918—1920 kansalaissota taas syvensi tavattomasti maan taloudellista rappiota, viivästytti sen tuotantovoimien elvyttämistä, koeteli pahimmin juuri proletariaattia. Lisäksi tuli vielä vuoden 1920 kato, rehunpuute ja karjan hukka, mikä viivästytti vieläkin enemmän liikennevälineiden ja teollisuuden kuntoonpalauttamista, vaikuttaen esimerkiksi pääasiallisen polttoaineemme, halkojen kuljetuksiin, jotka tapahtuvat talonpoikien hevosilla.

Lopputuloksena poliittinen tilanne on kevääseen 1921 mennessä muodostunut sellaiseksi, että tarvitaan vitkastele-matta mitä pikaisimpia ja mitä päättäväisimpiä erikoistoi-menpiteitä talonpoikaiston aseman parantamiseksi ja sen tuotantovoimien kohottamiseksi.

Miksi juuri talonpoikaiston eikä työläisten?

Siksi, että työläisten aseman parantamiseksi tarvitaan viljaa ja polttoaineita. Suurimpana „esteenä” — koko valtiotalouden kannalta — nyt on juuri se. Mutta viljan tuotannon ja hankintojen lisääminen, polttoaineiden tuotannon ja kuljetusten lisääminen ei käy päinsä muuten kuin parantamalla talonpoikaiston asemaa, kohottamalla sen tuotantovoimia. On alettava talonpoikaistosta. Se, joka ei tätä käsitä, se, joka on taipuvainen näkemään tässä talonpoikien etutilalle asettamisessa proletariaatin diktatuurista „luopumista” tai jotakin luopumisen tapaista, hän ei yksinkertaisesti ajattele asiaa, vaan heittäytyy fraasien lumoihin. Proletariaatin diktatuuri merkitsee sitä, että proletariaatti

johtaa politiikkaa. Johtavana, hallitsevana luokkana proletariaatin on osattava suunnata politiikkaa siten, että ensi sijassa ratkaistaan kaikkein kiireellisin, „kipein” tehtävä. Kaikkein kiireellisimpiä ovat nyt sellaiset toimenpiteet, joilla voidaan kohottaa heti talonpoikaistalouden tuotantovoimia. Ainoastaan sitä *tietä* voidaan sekä saada aikaan parannusta työläisten asemaan että lujittaa työläisten ja talonpoikien liittoa, lujittaa proletariaatin diktatuuria. Siitä proletaarista tai proletariaatin edustajasta, joka mielisä ryhtyä parantamaan työläisten asemaa *toista tietä*, tulisi *tosiasiassa* valkokaartilaiden ja kapitalistien apuri. Sillä jos ei mennä tätä tietä, niin se merkitsee, että asetetaan työläisten ammattikuntaedut luokkaetujen yläpuolelle, se merkitsee, että työläisten välittömän, hetkellisen, osittaisen edun tähden uhrataan koko työväenluokan edut, työväenluokan diktatuuri ja liitto, joka sillä on talonpoikaiston kanssa tilanherroja sekä kapitalisteja vastaan, johtoasema, joka sillä on taistelussa työn vapauttamiseksi pääoman ikeestä.

Niinpä siis: ensi sijassa tarvitaan kiireellisiä ja tehokkaita toimenpiteitä talonpoikaiston tuotantovoimien kohottamiseksi.

Sitä ei voida tehdä ilman merkittäviä muutoksia elintarvikepolitiikassa. Sellainen muutos on viljan luovutusvelvollisuuden korvaaminen elintarvikeverolla, mihin liittyy, ainakin paikallisessa taloudellisessa liikevaihdossa, kaupapavapaus veron maksun jälkeen.

Mitä itseasiassa merkitsee luovutusvelvollisuuden korvaaminen elintarvikeverolla?

Virheelliset käsitykset siitä ovat varsin yleisiä. Virheellisyys johtuu suurimmaksi osaksi siitä, ettei perehdytä siirtymisen oleelliseen sisältöön, ei ajatella, mistä ja mihin tämä siirtyminen johtaa. Kuvitellaan, että siirtyminen muka tapahtui kommunismista yleensä porvarillisuuteen yleensä. Tämän erehdyksen oikaisemiseksi joudutaan kiertämättömästi viittaamaan siihen, mitä sanottiin toukuussa 1918.

Elintarvikevero on eräs tapa siirtyä omalaatuisesta „sotakommunismista”, johon äärimmäinen puute, rappiokki ja sota meidät pakottivat, oikeaan sosialistiseen tuotteiden vaihtoon. Ja tämä viimeksi mainittu vuorostaan on eräs tapa siirtyä kommunismiin sosialismista, jonka

erikoisuudet johtuvat siitä, että pientalonpoikaisto on vallitsevana väestönsana.

Omalatuinen „sotakommunismi” oli sitä, että me tosiasiallisesti otimme talonpojalta kaikki ylijäämät ja toisinaan emme ainoastaan ylijäämiä, vaan vieläpä osan talonpojalle välttämättömistä elintarvikkeista, otimme ne armeijan kulujen peittämiseksi ja työläisten ylläpitämiseksi. Otimme etupäässä velaksi, paperirahalla. Muuten emme voineet voittaa tilanherroja ja kapitalisteja hävitetyssä pientalonpoikaisessa maassa. Ja se tosiasia, että me voitimme (siitä huolimatta, vaikka maailman mahtavimmat suurvallat tukivat riistäjiämme), ei osoita ainoastaan sitä, miten ihmeteltävään sankaruuteen työläiset ja talonpojat kykenevät taistelussa vapautensa puolesta. Tämä tosiasia osoittaa myös, millaista porvariston lakeijain osaa menshevikit, eserrät, Kautsky ja kumpp. käytännössä esittivät lukiessaan tuon „sotakommunismin” meidän *viaksemme*. Se on katsottava meidän ansioksemme.

Mutta yhtä tarpeellista on tietää, minkä arvoinen tämä ansio todellisuudessa on. „Sotakommunisiin” pakotti sota ja rappiotila. Se ei ollut eikä voinut olla proletariaatin taloudellisia tehtäviä vastaavaa politiikkaa. Se oli tilapäinen toimenpide. Pientalonpoikaisessa maassa diktatuuriaan toteuttavan proletariaatin oikeaa politiikkaa on viljan vaihtaminen talonpoikien tarvitsemiin teollisuustuotteisiin. Ainoastaan sellainen elintarvikepolitiikka vastaa proletariaatin tehtäviä, ainoastaan se voi lujittaa sosialismin perustuksia ja viedä sosialismin täydelliseen voittoon.

Elintarvikevero on siirtymistä siihen. Me olemme yhä vielä siinä määrin köyhtyneitä, siinä määrin sodan raskauttamia (sodan, joka päättyi eilen, mutta saattaa kapitalistien ahneuden ja kiukun takia syttyä huomenna uudestaan), ettemme voi antaa talonpojille teollisuustuotteita *kaiken* tarvitsemamme viljan vastikkeeksi. Tämän tietäen saatamme voimaan elintarvikeveron, s.o. otamme tarvittavan (armeijalle ja työväelle tarvittavan) vähimmäismäärän viljaa verona ja lopun vaihdamme teollisuuden tuotteilla.

Tällöin ei saa unohtaa myöskään seuraavaa. Puute ja talouden rappio ovat niin suuria, että emme pysty jälleenrakentamaan *heti* valtion suurisuuntaista sosialistista tehdastuotantoa. Siihen tarvitaan suuria vilja- ja poltto-

ainevarastoja suurteollisuuden keskuksissa, kuluneet koneet on korvattava uusilla j.n.e. Kokemus on saanut meidät vakuuttuneiksi siitä, että sitä ei voida tehdä yhdellä iskulla, ja tiedämme, että hävittävän imperialistisen sodan jälkeen rikkaimmat ja edistyneimmätkin maat voivat selviytyä sellaisesta tehtävästä vasta tietyn, melkoisen määrän vuosia käsittävän ajanjakson kuluessa. On siis tietyssä määrin autettava jälleenrakentamaan *pienteollisuutta*, joka ei tarvitse koneita, ei tarvitse valtiolle kuuluvia eikä suuria raaka-aine-, polttoaine- ja elintarvikevarastoja ja joka voi antaa heti tiettyä apua talonpoikaistaloudelle ja kohentaa sen tuotantovoimia.

Mitä siitä seuraa?

Siitä seuraa, että tietyn (vaikkapa vain paikallisen) kauppavapauden pohjalla tapahtuu pikkuporvariston ja kapitalismin uudestisyntymistä. Se on ilmeistä. Olisi naurettavaa sulkea siltä silmänsä.

Herää kysymys, onko se tarpeellista? Onko se puolustettavissa? Eikö se ole vaarallista?

Tuon tapaisia kysymyksiä tehdään paljon ja useimmissa tapauksissa ne paljastavat vain tuollaisten kysymysten tekijän (lievästi sanoen) naiiviuden.

Luokaapa silmäys siihen, kuinka määrittelin toukokuussa 1918 taloudessamme olevat eri yhteiskunnallisten talousmuotojen ainekset (perusosat). Kukaan ei pysty kiistämään sitä, että kaikkien noiden viiden talousmuodon kaikki viisi astetta (eli perusosaa), patriarkaalisesta, s.o. puolivillistä sosialistiseen talousmuotoon saakka ovat todella olemassa. On itsestään selvää, että pientalonpoikaisessa maassa on vallitsevana pientalonpoikainen, s.o. osittain patriarkaalinen, osittain pikkuporvarillinen „talousmuoto”. Pientalouden kehitys on pikkuporvarillista kehitystä, kapitalistista kehitystä, kun kerran vaihtoa esiintyy — se on kiistämätön tosiasia, poliittisen taloustieteen aakkostotuus, jonka pieneläjänkin jokapäiväinen kokemus ja havainnot vahvistavat.

Millaista politiikkaa sitten sosialistinen proletariaatti voi harjoittaa tällaisten taloudellisten olojen vallitessa? Olisiko sen annettava pientalonpojalle *kaikkia* tämän tarvitsemia tuotteita sosialistisen suurtehtaan tuotannosta viljaa ja raaka-aineita vastaan? Se olisi kaikkein toivottavinta, kaikkein „oikeinta” politiikkaa — sen olemme jo panneetkin alulle. Mutta emme voi antaa *kaikkia* tuotteita,

emme lähimainkaan, emmekä voi antaa niitä vielä pitkään aikaan — emme ainakaan ennen kuin olemme suorittaneet edes ensimmäisen osan koko maan sähköistämistöistä. Mikä neuvoksi? On joko yritettävä kieltää, ehkäistä tyyten kaikenlainen yksityisen, ei valtion harjoittaman vaihdon kehitys, t.s. kaupan, t.s. kapitalismin kehitys, joka on kiertämätöntä silloin, kun on miljoonia pientuottajia. Sellainen politiikka olisi typeryyttä ja sitä yrittävän puolueen itsemurhaa. Typeryyttä, sillä sellainen politiikka on taloudellisesti mahdotonta; itsemurhaa, sillä puolueet, jotka yrittävät harjoittaa sellaista politiikkaa, kärsivät ehdottomasti vararikon. On suoraan myönnettävä, että eräät kommunistit ovat tehneet syntiä „ajatuksin, sanoin ja teoin” langetessaan juuri *tuollaiseen* politiikkaan. Koettakaamme korjata sellaiset virheet. Meidän täytyy välttämättä korjata ne, muuten käy hyvin huonosti.

Tai sitten on luovuttava yrityksistä kieltää ja tyyten ehkäistä kapitalismin kehittyminen ja koetettava ohjata se *valtiokapitalismin* uomaan (viimeinen *mahdollinen* ja ainoa järkevä politiikka). Se on taloudellisesti mahdollista, sillä valtiokapitalismia on olemassa — muodossa tai toisessa, suuremmassa tai pienemmässä määrin — kaikkialla, missä on olemassa vapaan kaupan ja yleensä kapitalismin aineksia.

Onko neuvostovaltion, proletariaatin diktatuurin yhdistäminen, yhteenliittäminen, yhteensovittaminen valtiokapitalismin kanssa mahdollista?

Tietysti se on mahdollista. Sitähän juuri todistelin toukokuussa 1918. Luullakseni todistinkin sen toukokuussa 1918. Enemmänkin: silloin todistin myös, että valtiokapitalismi on askel eteenpäin pienomistukselliseen (niin pikkupatriarkaaliseen kuin pikkuporvarilliseenkin) valtoimeen voimaan verraten. Kosolti virheitä tehdään siinä, että rinnastetaan tai verrataan valtiokapitalismia ainoastaan sosialismiin, silloin kun nykyisessä poliittisessa ja taloudellisessa tilanteessa valtiokapitalismia on verrattava ehdottomasti myös pikkuporvarilliseen tuotantoon.

Koko kysymys — niin teoreettinen kuin käytännöllinenkin — on siinä, että löydetään oikeat keinot, miten nimenomaan tulee ohjata kiertämätön (tietyissä määrin ja tietyn ajaksi kiertämätön) kapitalismin kehitys valtiokapitalismin uomaan, millaiset ehdot sille tulee asettaa, miten

taata valtiokapitalismin muuttaminen lähitulevaisuudessa sosialismiksi.

Voidaksemme ryhtyä ratkaisemaan tätä kysymystä on ennen kaikkea tehtävä itsellemme mahdollisimman selväksi, mitä valtiokapitalismi tulee käytännössä olemaan ja mitä se voi olla neuvostojärjestelmämme sisällä, Neuvostovaltiomme puitteissa.

Yksinkertaisin tapaus tai esimerkki siitä, miten Neuvostovalta ohjaa kapitalismin kehitystä valtiokapitalismin uomaan, miten se „juurruttaa” valtiokapitalismia, ovat toimiluvat. Nyt kaikki meillä myöntävät, että toimiluvat ovat tarpeellisia, mutta eivät kaikki ajattele, mikä on toimilupien merkitys. Mitä ovat toimiluvat neuvostojärjestelmän oloissa yhteiskunnallisten talousmuotojen ja niiden keskinäissuhteen kannalta katsottuna? Ne ovat Neuvostovaltion, t.s. proletaarisen valtiovallan ja valtiokapitalismin välisiä sopimuksia, blokkeja, liittoja pienomistuksellista (patriarkaalista ja pikkuporvarillista) valtointa voimaa vastaan. Toimiluvanhaltija on kapitalisti. Hän hoitaa liikeasioita kapitalistisesti, saadaksean voittoa, hän suostuu sopimukseen proletaarisen vallan kanssa saadaksean ylimääräistä, tavallista korkeampaa liikevoittoa tai saadaksean sellaisia raaka-aineita, joita hänen on muuten mahdoton tai hyvin vaikea hankkia. Neuvostovalta saa hyötyä tuotantovoimien kehityksen muodossa, tuotteiden määrän lisääntymisenä heti tai hyvin lyhyessä ajassa. Meillä on, sanokaamme, sata tietynlaista tuotantoaluetta, kaivosta, metsälohkoa. Me emme voi panna tuotantoa käyntiin kaikissa paikoissa — ei riitä koneita, elintarvikkeita eikä kuljetusvälineitä. Samoista syistä tuotanto sujuu meillä muillakin aloilla huonosti. Suurtuotantolaitosten huono ja puutteellinen käyttö aiheuttaa pienomistuksellisten valtointen voimien kasvua niiden kaikissa ilmenemismuodoissa: lähiseudun (ja sitten koko) talonpoikaistalous heikentyy, sen tuotantovoimat rappeutuvat, sen luottamus Neuvostovaltaan heikkenee, varastelu ja laaja pikkukeinottelu (joka on kaikkein vaarallisinta) lisääntyvät j.n.e. „Juurruttamalla” valtiokapitalismia toimilupayritysten muodossa Neuvostovalta lujittaa suurtuotantoa pientuotantoa vastaan, kehittyneintä tuotantoa takapajuista vastaan, koneellista tuotantoa käsityötuotantoa vastaan, lisää hallussaan olevaa suurteollisuuden tuotteiden määrää (Neuvostovalle

tuleva määräosa tuotteista), lujittaa valtiojohtoisesti järjestettyjä taloudellisia suhteita pikkuporvarillis-anarkististen suhteiden vastapainoksi. Kohtuuden rajoissa ja varovasti noudatettava toimilupapolitiikka auttaa epäilemättä meitä parantamaan nopeasti (tietyissä, ei kovin suuressa määrin) tuotannon tilaa, työläisten ja talonpoikien asemaa — luonnollisesti tiettyjen uhrausten hinnalla, sillä ehdolla, että kapitalisteille annetaan monia kymmeniä miljoonia puutia mitä arvokkaimpia tuotteita. Sen seikan määrittely, missä määrin ja minkälaisien ehtojen vallitessa toimiluvat ovat meille edullisia ja vaarattomia, riippuu voimasuhteista ja se ratkaistaan taistelussa, sillä toimilupa on niin ikään taistelua, luokkataistelun jatkumista toisessa muodossa eikä missään tapauksessa luokkataistelun vaihtamista luokkarauhaan. Taistelukeinot osoittaa käytäntö.

Toimilupien muodossa esiintyvä valtiokapitalismi on muihin neuvostojärjestelmän puitteissa esiintyviin valtiokapitalismin muotoihin verrattuna melkeinpä kaikkein yksinkertaisin, selvin, täsmällisin ja selväpiirteisin. Meillä on tässä suorastaan virallinen, kirjallinen sopimus siviilisoituneimman, etumaisen länsieurooppalaisen kapitalismin kanssa. Me tiedämme täsmälleen osaksemme tulevan hyödyn ja tappion, omat oikeutemme ja velvollisuutemme, tiedämme täsmälleen sen ajan, joksi annamme toimiluvan, tiedämme ehdot, joilla toimilupa voidaan lunastaa ennen määräaikaa, jos sopimus edellyttää lunastusoikeutta ennen sopimusajan päättymistä. Me maksamme maailmankapitalismille tiettyä „pakkoveroa”, „lunastamme itsemme vapaaksi” siitä siinä ja siinä suhteessa ja saamme heti aikaan tiettyä Neuvostovallan lujittumista, kohennusta taloudenpitomme olosuhteisiin. Tehtävän koko vaikeus toimilupien suhteen on se, että toimilupasopimusta tehtäessä kaikki pitää harkita ja punnita tarkoin ja että sitten kyettäisiin valvomaan sen täyttämistä. Siinä on epäilemättä vaikeuksia eikä virheitä ensi aikoina todennäköisesti voida välttää, mutta nuo vaikeudet ovat kuitenkin pienimpiä muihin yhteiskunnallisen vallankumouksen tehtäviin verraten ja varsinkin muihin valtiokapitalismin kehittämis-, sallimis- ja juurruttamismuotoihin verraten.

Kaikkien puolue- ja neuvostotyöntekijäin tärkein tehtävä elintarvikeveron voimaansaattamisen yhteydessä on osata

soveltaa „toimilupa”-politiikan (s.o. „toimilupatyypin” valtiokapitalismin tapaisia) periaatteita, ajatuksia ja perusteita muihin kapitalismin, vapaan kaupan, paikallisen tavaravaihdon y.m. muotoihin.

Ottakaamme osuustoiminta. Dekreetti elintarvikeverosta ei suotta pakottanut heti tarkistamaan osuustoiminta-asetusta ja laajentamaan tietyssä määrin osuustoiminnan „vapautta” ja oikeuksia. Osuustoiminta on samoin valtiokapitalismin muoto, mutta ei niin yksinkertainen, vähemmän selväpiirteinen, sekavampi, ja senvuoksi se asettaa valtamme eteen käytännössä suurempia vaikeuksia. Pienten tavarantuottajain osuustoiminta (tässä on kysymys siitä eikä työväen osuustoiminnasta, sillä se on vallitseva, tyypillinen muoto pientalonpoikaisessa maassa) synnyttää kiertämättä pikkuporvarillisia, kapitalistisia suhteita, edistää niiden kehittymistä, asettaa etualalle pikkukapitalistit ja antaa niille suurimman hyödyn. Toisin ei voi ollakaan, kun kerran pienyritykset ovat vallitsevina, kun vaihto on mahdollista ja myös välttämätöntä. Osuustoiminnan vapaus ja oikeudet Venäjän nykyisissä oloissa merkitsevät vapautta ja oikeuksia kapitalismille. Olisi typeryyttä tai rikos sulkea silmänsä näkemästä tätä ilmeistä totuutta.

Mutta erotukseksi yksityistaloudellisesta kapitalismista „osuustoiminnallinen” kapitalismi on Neuvostovallan oloissa valtiokapitalismin muunnos ja sellaisena se on meille nyt edullinen ja hyödyllinen, luonnollisesti tietyssä määrin. Koska elintarvikevero merkitsee muiden (kuin verona otettujen) ylijäämien myyntivapautta, meidän pitää pyrkiä ohjaamaan *tämä* kapitalismin kehitys — sillä myyntivapaus, kauppavapaus on kapitalismin kehittymistä — osuustoiminnallisen kapitalismin uomaan. Osuustoiminnallinen kapitalismi muistuttaa valtiokapitalismia siinä suhteessa, että se helpottaa luettelointia, valvontaa, tarkkailua, sopimussuhteita valtion (tässä tapauksessa Neuvostovaltion) ja kapitalistin välillä. Osuustoiminta kauppamuotona on edullisempi ja hyödyllisempi kuin yksityiskauppa ei ainoastaan edellä mainituista syistä, vaan senkin vuoksi, että se helpottaa monien miljoonien ihmisten ja sitten koko väestön, järjestään kaikkien, yhteenliittämistä ja järjestämistä, ja tämä seikka vuorostaan on jättiläismäinen plussa valtiokapitalismista edelleen sosialismiin tapahtuvan siirtymisen kannalta.

Verratkaamme toisiinsa toimitiluvia ja osuustoimintaa valtiokapitalismin muotoina. Toimitiluvia pohjautuu koneelliseen suurteollisuuteen, osuustoimintaa sen sijaan pientuotantoon, käsityöhön, osaksi jopa patriarkaaliseen tuotantoon. Toimitiluvia koskee kussakin erillisessä toimitiluasopimuksessa yhtä kapitalistia tai yhtä liikeyritystä, syndikaattia, kartellia, trustia. Osuustoiminnan piiri käsittää monia tuhansia, jopa miljoonia pienyrityksiä. Toimitiluvia sallii ja jopa edellyttää täsmällistä sopimusta ja täsmällistä määräaikaista. Osuustoimintaa ei sallita täysin täsmällistä sopimusta eikä täysin täsmällistä määräaikaista. Osuustoimintaa koskevien lakien kumoaminen on paljon helpompaa kuin toimitiluasopimuksen purkaminen, mutta sopimuksen purkaminen merkitsee sitä, että katkaistaan kerralla, muuttamatta ja viipymättä tosiasialliset taloudelliset liittosuhteet eli taloudellisen „yhdyselämän” suhteet kapitalistiin, kun sitä vastoin mikään osuustoimintalain kumoaminen, ylipäänsä mitkään lait eivät voi tehdä kerralla loppua Neuvostovallan tosiasiallisesta „yhdyselämästä” pikkukapitalistien kanssa eivätkä yleensä kukaan katkaista tosiasiallisesti vallitsevia taloudellisia suhteita. Toimitiluvanhaltijaa on helppo „pitää silmällä”, osuustoimintamiehiä hyvin vaikea. Siirtyminen toimitiluvista sosialismiin on siirtymistä yhdestä suurteollisuuden muodosta toiseen suurteollisuuden muotoon. Siirtyminen pienyrityksien osuustoiminnasta sosialismiin on siirtymistä pientuotannosta suurteollisuuteen, t. s. mutkallisempaa siirtymistä, mutta samalla myös sellaista, mikä menestyessään kykenee saamaan mukaansa entistä laajempia väestöjoukkoja, kykenee repimään irti syvimpiä ja elinvoimaisimpia vanhojen, esisocialististen, jopa esikapitalististenkin suhteiden juuria, jotka vastustavat sitkeimmin kaikkea „uutta”. Toimitiluvapolitiikka antaa menestyessään meille pienen määrän mallikelpoisia (meidän laitoksiimme verraten), nykyaikaisen kehittyneen kapitalismin tasolla olevia suuria tuotantolaitoksia; muutaman vuosikymmenen kuluttua nuo laitokset siirtyvät kokonaisuudessaan meille. Osuustoimintapolitiikka saa menestyessään aikaan pientalouden nousua ja helpottaa sen siirtymistä epämääräisen ajan kuluessa suurteollisuuteen vapaaehtoisen yhteenliittymisen pohjalla.

Ottakaamme kolmas valtiokapitalismin muoto. Valtio ottaa kapitalistin mukaan kauppiaan tehtäviin, maksaa

hänelle tietyn prosentoin välityspalkkiona valtion tuotteiden myynnistä ja pientuottajain tuotteiden ostosta. Neljäs muoto: valtio antaa kapitalistiyrittäjälle vuokralle valtiolle kuuluvan laitoksen, tuotantoalueen tahi metsä- tai maalohkon j.n.e., tällöin vuokrasopimus muistuttaa lähinnä toimilupasopimusta. Näistä kahdesta viimeksi mainitusta valtiokapitalismin muodosta meillä ei puhuta lainkaan, niitä ei muisteta eikä huomata lainkaan. Mutta se ei johdu siitä, että olisimme vahvoja ja viisaita, vaan siitä, että olemme heikkoja ja tyhmiä. Me pelkäämme katsoa „halpaa totuutta” suoraan silmiin ja antaudumme liian usein „mieltä ylentävän harhan”⁸⁴ valtaan. Erehdymme alituisesti ajattelemaan, että „me” siirrymme kapitalismista sosialismiin, mutta unohtamme luoda itsellemme selvän ja täsmällisen käsityksen, keitä nämä „me” oikein ovat. Meidän on pidettävä silmiemme edessä sitä luetteloa kaikista — ehdottomasti ja poikkeuksetta kaikista — talousjärjestelmässämme esiintyvistä perusosista, kaikista erilaisista yhteiskunnallisista talousmuodoista, minkä esitin kirjoituksessani toukokuun 5 päivältä 1918, ettei tuo selvä käsitys unohtuisi. „Me”, proletariaatin etujoukko, siirrymme välittömästi sosialismiin, mutta etujoukko on vain pieni osa koko proletariaatista, joka vuorostaan on vain pieni osa koko väestöstä. Ja jotta „me” voisimme menestyksellisesti suorittaa välittömän siirtymisemme sosialismiin, sitä varten pitää ymmärtää, mitä *välittäviä* teitä, menetelmiä, keinoja ja avustusmuotoja tarvitaan siirryttäessä *esikapitalistisista* suhteista sosialismiin. Siinä on koko asian ydin.

Katsokaa Venäjän Sosialistisen Federatiivisen Neuvostotasavallan karttaa. Vologdasta pohjoiseen, Donin Rostovista ja Saratovista kaakkoon, Orenburgista ja Omskista etelään, Tomskista pohjoiseen levittäytyy suunnattoman laajoja alueita, joille mahtuisi kymmeniä suuria sivistysvaltioita. Ja kaikilla noilla alueilla vallitsee patriarkaalisuus, puoliraakalaisuus ja aivan täydellinen raakalaisuus. Entä Venäjän kaikilla muilla talonpoikaisilla syrjäseuduilla? Kaikkiällä, missä kymmenet virstat kylätietä — tai oikeammin kymmenien virstojen tiettömät taipaleet — erottavat kyliä rautateistä, toisin sanoen, aineellisesta yhdyssiteestä sivistykseen, kapitalismiin, suurteollisuuteen, suurkaupunkeihin. Eikö noilla seuduilla

vallitsekin kaikkialla samoin patriarkaalisuus, oblomovilaisuus⁸⁵ ja puoliraakalaisuus?

Onko ajateltavissa välitön siirtyminen tästä Venäjällä vallitsevasta olotilasta sosialismiin? On, tietysti määrin se on ajateltavissa, mutta vain yhdellä ehdolla, jonka tiedämme nyt tarkalleen erään hyvin laajan ja loppuun suoritettun tieteellisen työn ansiosta. Tämä ehto on sähköistäminen. Jos rakennamme kymmeniä piirivoimalaitoksia (me tiedämme nyt, mihin ja miten niitä voidaan ja pitää rakentaa), jos johdamme niistä sähkövoimaa joka kylään, jos hankimme riittävästi sähkömoottoreita ja muita koneita, niin silloin siirtymäasteet, välittävät renkaat patriarkaalisuudesta sosialismiin siirryttäessä käyvät tarpeettomiksi tai melkein tarpeettomiksi. Mutta me tiedämme hyvin, että tämä „yksi” ehto vaatii vähintään kymmenen vuotta pelkästään ensivuoroisten töiden suoritukseen, ja tämän määräraajan lyhentäminen vuorostaan on ajateltavissa vain siinä tapauksessa, että proletaarinen vallankumous voittaa sellaisissa maissa kuin Englanti, Saksa ja Amerikka.

Lähivuosina taas pitää osata ajatella niitä välittäviä renkaita, jotka voivat helpottaa siirtymistä patriarkaalisuudesta ja pientuotannosta sosialismiin. „Me” erehdymme useasti yhä vieläkin järjelemään: „kapitalismi on paha, sosialismi on hyvää”. Mutta se on väärää järkeilyä, sillä siinä unohdetaan olevien yhteiskunnallisten talousmuotojen yleinen kokonaisuus ja otetaan irrallisena vain kaksi niistä.

Kapitalismi on paha sosialismiin verrattuna. Kapitalismi on hyvää keskiaikaisuuteen verrattuna, pientuotantoon verrattuna, pientuottajain hajanaisuudesta johtuvaan byrokraatiiaan verrattuna. Sikäli kuin emme vielä jaksaa toteuttaa välitöntä siirtymistä pientuotannosta sosialismiin, sikäli kapitalismi on tietysti määrin kiertämätöntä pientuotannon ja vaihdon vaistonvaraisena tuloksena ja sikäli meidän on käytettävä kapitalismia (erittäinkin ohjaamalla sitä valtiokapitalismin uomaan) välittävänä renkaana pientuotannon ja sosialismin välillä, tuotantovoimien kohottamisen välikappaleena, tienä, menetelmänä ja keinona.

Ottakaa kysymys byrokraatiasta ja tarkastelkaa sitä taloudelliselta kannalta. Toukokuun 5 p:nä 1918 byrokraatiata ei ollut näköpiirissämme. Puoli vuotta Lokakuun vallankumouksen jälkeen, sen jälkeen, kun olimme hajottaneet

vanhan byrokraattisen koneiston ylhäältä alas asti, emme vielä tunteneet tuota pahaa.

Kului vielä vuosi. VKP:n VIII edustajakokouksessa, maaliskuun 18—23 p:nä 1919, hyväksyttiin uusi puolueohjelma, ja tässä ohjelmassa me sanoimme suoraan, puhuimme „byrokratian osittaisesta elpymisestä neuvostojärjestelmän sisällä”, pelkäämättä tunnustaa pahaa, vaan haluten vetää sen esiin, haluten paljastaa sen ja panna häpeäpaaluun, herättää ajatuksia ja tahtoa, tarmoa ja toimintaa pahan torjumiseksi.

Kului vielä kaksi vuotta. Keväällä 1921, Neuvostojen VIII edustajakokouksen jälkeen, joka käsitteli (joulukuussa 1920) kysymystä byrokratiasta, ja VKP:n X edustajakokouksen jälkeen (maaliskuussa 1921), joka teki yhteenvedon byrokratian erittelyyn mitä läheisimmin liittyneistä väittelyistä, me näemme *tuon* pahan yhä selvemmin, yhä havainnollisemmin, yhä uhkaavampana edessämme. Mitkä ovat byrokratian taloudelliset juuret? Nämä juuret ovat pääasiallisesti kahdenlaisia: toisaalta kehittynyt porvaristo tarvitsee byrokraattista koneistoa, ensi sijassa sotilaallista, sitten oikeuskoneistoa j.n.e. nimenomaan työläisten (osaksi myöskin talonpoikien) vallankumouksellista liikettä vastaan. Sitä meillä ei ole. Meillä oikeusistuimet ovat luokka-oikeuksia, porvaristoa vastaan tähdätyjä. Armeija on meillä luokka-armeija, porvaristoa vastaan. Byrokratiaa ei ole armeijassa, vaan sitä huoltavissa virastoissa. Meillä byrokratian taloudelliset juuret ovat toisenlaiset: pientuotajan pirstoutuneisuus, hajanaisuus, köyhyys ja sivistymättömyys, teiden puute, lukutaidottomuus, *vaihdon* puute maatalouden ja teollisuuden välillä, yhteyksien ja vuorovaikutuksen puute niiden välillä. Kaikki se on hyvin suuressa määrin kansalaissodan seurausta. Kun meidät saarrettiin, piiritettiin joka puolelta, eristettiin koko maailmasta ja sitten etelän vilja-alueista, Siperiasta, hiilestä, me emme voineet jälleenrakentaa teollisuutta. Emme saaneet kaihtaa „sotakommunismia”, emme saaneet pelästyä epätoivoisintakaan äärimmäisyyttä: meidän täytyi kestää ja tulla toimeen puolinalässä, vieläpä pahemmassakin kuin puolinalässä, mutta säilyttää hinnalla millä hyvänsä, tavattomasta rappiutilasta ja tavaravaihdon puuttumisesta huolimatta säilyttää työläisten ja talonpoikien valta. Emmekä pelästyneet sitä, mikä pelästytti eserrät ja menshevikit (jotka

seurasivat tosiasiallisesti porvaristoa suureksi osaksi pelosta ja arkuudesta). Mutta se, mikä oli voiton ehtona saarretussa maassa, piiritetyssä linnoituksessa, paljasti kielteisen puolensa juuri kun ehdittiin kevääseen 1921, jolloin viimeiset valkokaartilaisjoukot oli karkotettu lopullisesti Venäjän Sosialistisen Federatiivisen Neuvostotasavalan alueelta. Kaikkalainen vaihto piiritetyssä linnoituksessa voitiin ja piti „salvata”; joukkojen erikoisen sankaruuden ansiosta sitä voitiin kestää kolme vuotta. Sen jälkeen pientuottajat ovat köyhtyneet yhä pahemmin, suurtuotannon jälleenrakentaminen on yhä pitkittynyt ja lykkääntynyt. Byrokratia on tullut täydelleen esille „piirityksen” perintönä, pientuottajan hajanaisuuden ja ahdingon yläpuolelle kohoavana päällysrakennelmana.

On osattava pelkäämättä tunnustaa paha, jotta voitaisiin käydä päättäväisemmin taistelua sitä vastaan, alkaa vielä ja vielä kerran alusta — meidän on vielä monta kertaa kaikilla rakennustyömme aloilla alettava uudelleen alusta, korjaten keskenjäänyttä ja valiten eri teitä käydäksemme tehtävään käsiksi. On selvinnyt, että suurteollisuuden kuntoonpalauttaminen lykkääntyy, on selvinnyt teollisuuden ja maatalouden välisen vaihdon „salpautumisen” sietämättömyys — on siis suunnattava ponnistukset siihen, mikä on helpommin saavutettavissa: pienteollisuuden elvyttämiseen. On autettava asiaa tältä puolelta, pönkitettävä sodan ja saarron puoleksi raunioittaman rakennuksen tätä seinää. On kehitettävä vaihtoa kaikin tavoin ja hinnalla millä hyvänsä, pelkäämättä kapitalismia, koska se on meillä asetettu kyllin ahtaisiin, kyllin „kohtuullisiin” puitteisiin (tilanherrojen ja porvariston pakkoluovutuksella talouselämässä, työläisten ja talonpoikien vallalla politiikassa). Tämä on elintarvikeveron perusajatus, tällainen on sen taloudellinen merkitys.

Kaikkien työntekijäin, sekä puolue- että neuvostotyöntekijäin, on suunnattava kaikki ponnistuksensa, koko huomionsa siihen, että saataisiin luoduksi ja herätetyksi laajaa paikallista aloitteellisuutta — kuvernementtien ja vielä enemmän ujestien, volostien ja kylien aloitteellisuutta taloudellisessa rakennustyössä, nimenomaan silmälläpitäen talonpoikaistalouden pikaista kohottamista vaikkapa „vähäisilläkin” keinoilla, vähäisessä mitassa, sen auttamista kehittämällä paikallista pienteollisuutta. Valtakunnallinen

yhtenäinen taloussuunnitelma vaatii, että juuri tämä otettaisiin huomion ja huolenpidon keskiöksi, „iskutöiden” keskiöksi. Tässä, kaikkein lähimpänä laajinta ja pohjimmaista „perustusta”, aikaansaatu tietty parannus antaa lyhimmissä ajassa mahdollisuuden ryhtyä panemaan tarmokkaammin ja menestyksellisemmin kuntoon suurteollisuutta.

Elintarvikkeiden hankkija on tähän asti tuntenut yhden ainoan perusohjeen: kokoa luovutusvelvollisuuden edellyttämä määrä sataprosenttisesti. Nyt toimintaohje on toinen: kokoa vero sataprosenttisesti mahdollisimman lyhyessä ajassa ja sitten kokoa vielä 100% vaihtamalla suur- ja pienteollisuuden tuotteilla. Se, joka kokooa 75% veroa ja 75% (toisesta sadasta) vaihtamalla suur- ja pienteollisuuden tuotteilla, tekee valtiolle hyödyllisemmän työn kuin se, joka kokooa 100% veroa ja 55% (toisesta sadasta) vaihtamalla. Elintarvikkeiden hankkijain tehtävä käy mutkikkaammaksi. Toisaalta se on veronkantajan tehtävä. Kokoa verot mahdollisimman nopeasti ja mahdollisimman järjestyksellisesti. Toisaalta se on yleistaloudellinen tehtävä. Koeta suunnata osuustoimintaa siten, auttaa pienteollisuutta siten, kehittää paikallista aloitteellisuutta ja omatoimisuutta siten, että vaihto maatalouden ja teollisuuden välillä kasvaisi ja vakiintuisi. Tässä asiassa me olemme vielä kovin taitamattomia, byrokratia on todistuksena siitä. Meidän on rohjettava tunnustaa, että tässä asiassa vielä *voidaan ja täytyy paljon oppia kapitalistilta*. Vertaillaamme käytännön kokemuksen tuloksia kuvernementeittain, ujes-teittain, volosteittain, kylittäin: jossakin paikassa yksityiset kapitalistit ja pikkukapitalistit ovat saaneet aikaan sitä ja sitä. He ovat saaneet voittoa likipitään niin ja niin paljon. Se on veroa, maksua, jonka olemme maksaneet „oppirahoina”. Opista kannattaa maksaa, kunhan vain opitaan kunnollisesti. Naapuripaikkakunnalla taas on osuustoiminnalla saatu aikaan sitä ja sitä. Osuuskuntien voitto on niin ja niin suuri. Kolmannella paikkakunnalla sen sijaan on puhtaasti valtiollisin, puhtaasti kommunistisin menetelmin saatu aikaan sitä ja sitä (tämä kolmas tapaus on nykyään harvinainen poikkeus).

Tehtävä on määriteltävä siten, että jokainen alueen talouskeskus, jokainen kuvernementin toimeenpanevan komitean yhteydessä toimiva taloudellinen neuvottelukunta

ryhtyy viipymättä, ensi työkseen kokeilemaan erilaisia keinoja ja „vaihto“-järjestelmiä niiden ylijäämien vaihtamiseksi, joita talonpojille jää elintarvikeveron maksamisen jälkeen. Muutaman kuukauden kuluttua pitää jo olla käytännöllisiä tuloksia, jotta niitä voitaisiin vertailla ja tutkia. Paikallinen tai muualta tuotu suola; keskuksesta tuotu paloöljy; puunjalostusta harjoitettava kotiteollisuus; paikallisia raaka-aineita käyttävä käsityö, joka tuottaa eräitä, vaikkapa ei kovin tärkeitäkään, mutta talonpojalle tarpeellisia ja hyödyllisiä tuotteita; „vihreä hiili” (paikallisen vähämerkityksisen vesivoiman käyttäminen sähköistykseen) ja niin edelleen ja niin pois päin — kaikki on pantava liikkeelle teollisuuden ja maatalouden välisen vaihdon elvyttämiseksi, maksoi mitä maksoi. Se, joka saavuttaa tällä alalla parhaita tuloksia vaikkapa yksityiskapitalismin tietäkin, vaikkapa ilman osuustoimintaakin, muuttamatta suorastaan tuota kapitalismia valtiokapitalismiksi, hän tuottaa enemmän hyötyä koko Venäjän sosialistiselle rakennustyölle kuin se, joka „mietiskelee” kommunismin puhtautta, kirjoittelee valtiokapitalismille ja osuustoiminnalle tarkoitettuja reglementtejä, sääntöjä ja ohjeita, mutta ei edistä käytännössä vaihtoa.

Tämä saattaa tuntua paradoksilta: yksityiskapitalismiko sosialismin edesauttajana?

Mutta se ei ole lainkaan paradoksi, vaan taloudellisesti aivan kiistämätön tosiasia. Kun kerran meillä on pientalonpoikainen maa, jossa kulkulaitos on pahoin rappiolla, maa, joka on irtautumassa sodasta ja saarrosta, ja tätä maata johtaa poliittisesti proletariaatti, jonka käsissä on kulkulaitos ja suurteollisuus, niin näistä edellytyksistä juontuu välttämättömästi ensinnäkin paikallisen tavaranvaihdon ensiarvoinen merkitys nykyhetkellä ja toiseksi mahdollisuus edistää sosialismia yksityiskapitalismin avulla (valtiokapitalismista puhumattakaan).

Vähemmän väittelyä sanoista. Me rikomme yhä vieläkin tavattomasti siinä suhteessa. Enemmän monipuolista käytännön kokemusta ja enemmän siihen perehtymistä. On olosuhteita, joissa paikallisen työn mallikelpoisella järjestelyllä, jopa aivan pienessäkin mitassa, on suurempi valtiollinen merkitys kuin monilla keskuksessa suoritettavan valtiollisen työn aloilla. Ja nimenomaan sellaiset ovat olosuhteet meillä juuri nykyisenä ajankohtana talonpoikaista-

louden suhteen yleensä ja maataloustuotannon ylijäämien teollisuustuotteisiin vaihdon suhteen erikoisesti. Mallikel-poisella asiain järjestelyllä mainitussa suhteessa vaikkapa yhdessäkin volostissa on suurempi valtakunnallinen mer-kitys kuin tämän tai tuon kansankomissariaatin keskus-koneiston „mallikelpoisella” parantamisella. Sillä keskus-koneisto on meillä kolmen ja puolen vuoden kuluessa jo siinä määrin muovautunut, että siihen on ehtinyt ilmaantua tiettyä vahingollista kankeutta; me emme voi parantaa sitä merkittäväällä tavalla ja nopeasti, emme tiedä, miten se olisi tehtävä. Radikaalisemman parannuksen aikaansaamiseksi, uusien vereksien voimien valamiseksi, menestyksellisen taistelun käymiseksi byrokratiaa vastaan, vahingollisen kankeuden voittamiseksi tuon keskuskoneiston pitää saada apua maaseutupaikkakunnilta, alhaalta käsin, vähäisen „kokonaisuuden”, mutta nimenomaan „kokonaisuuden”, ei siis yhden talouden, ei yhden talousalan eikä yhden laitoksen, vaan *kaikkien* taloudellisten suhteiden *summan*, talou-dellisen vaihdon *koko summan* mallikelpoisesta järjeste-lystä vaikkapa pienelläkin alueella.

Ne meistä, jotka ovat tuomitut jäämään työhön keskukseseen, jatkavat koneiston parantamista ja sen puhdistamista byrokratiasta vaikkapa vaatimattomassa, välittömästi saavutettavassa mitassa. Mutta varsinainen apu tässä suhteessa tulee ja saadaan maaseutupaikkakunnilta. Mikäli voin päätellä, siellä asiat ovat meillä yleensä paremmin kuin keskuksessa, ja se on ymmärrettävääkin, sillä byrokra-tian paha keskittyy luonnollisesti keskukseseen; siinä suhteessa Moskova ei voi olla muuta kuin huonoin kaupunki ja yleensä huonoin „paikkakunta” koko tasavallassa. Maa-seutupaikkakunnilla on poikkeamia keskitasosta kumpaankin suuntaan; poikkeamat huonompaan päin ovat harvinaisempia kuin poikkeamat parempaan päin. Poikkeamat huonompaan päin ovat kommunistien joukkoon hivuttautuneiden vanhojen virkailijoiden, tilanherrojen, porvari- ja muiden lurjusten väärinkäytöksiä, lurjusten, jotka harjoittavat toisinaan inhottavaa mielivaltaa talonpoikaistoa kohtaan, pitävät sitä pilkkanaan. Sellaisissa tapauksissa tarvitaan terroristista puhdistusta: on langetettava tuomio oitis tapahtumapaikalla ja ammuttava muilta mutkitta. Lyökööt Martovit, Tshernovit ja heidän tapaisensa puolueettomat porporvarit rintoihinsa ja huutakoot: „jumalan kiitos,

etten minä ole „heidän” kaltaisensa, etten ole hyväksynyt enkä hyväksy terroria.” Nuo hölmöt „eivät hyväksy terroria”, sillä he ovat valinneet itselleen valkokaartilaiden lakeijamaisten apurien tehtävän työläisten ja talonpoikien puijauksessa. Eserrät ja menshevikit „eivät hyväksy terroria”, sillä he suorittavat tehtävänsä, *saattavat* joukkoja „sosialismin” lipun alla *valkokaartilaidesterrorin alaisuuteen*. Sen ovat todistaneet kerenskiläiskomento ja Kornilovin kapinaliike Venäjällä, koltshakiläiskomento Siperiassa, menshevismi Gruusiassa; sen ovat todistaneet toisen Internationalen ja „puolenkolmatta”⁸⁶ Internationalen sankarit Suomessa, Unkarissa, Itävallassa, Saksassa, Italiassa, Englannissa y.m. Kiitelmät valkokaartilaidesterrorin lakeijapurit itseään siitä, että kieltävät kaikkinaisen terrorin. Me taas sanomme raskaan, mutta kiistämättömän totuuden: ennen kuulumattoman kriisin kouriin joutuneissa maissa, joissa vanhat siteet ovat höltyneet ja luokkataistelu vuosien 1914—1918 imperialistisen sodan jälkeen kärjistynyt — ja sellaisia ovat maailman kaikki maat —, ei voida selvittää ilman terroria teeskentelijäin ja korupuhujien vasta-vahteista huolimatta. Joko porvarillinen valkokaartilaidesterrori amerikkalaiseen, englantilaiseen (Irlanti), italialaiseen (fasistit), saksalaiseen, unkarilaiseen tai johonkin muuhun malliin, tahi punainen, proletaarinen terrori. Keskitietä ei ole, mitään „kolmatta” ei ole eikä voi olla.

Poikkeamat parempaan päin: menestyksellinen taistelu byrokraatiaa vastaan, mitä huomaavaisin suhtautuminen työläisten ja talonpoikien tarpeisiin, mitä tunnollisin talouden kohottaminen, työn tuottavuuden kohottaminen, paikallisen vaihdon kehittäminen maatalouden ja teollisuuden välillä. Vaikka näitä poikkeamia parempaan päin on enemmän kuin poikkeamia huonompaan päin, ne ovat kuitenkin harvinaisia. Mutta niitä on. Kansalaissodan ja koettelemusten karkaisemia uusia, nuoria, vereksiä kommunistisia voimia kasvaa kaikkialla maaseutupaikkakunnilla. Me teemme vielä aivan liian vähän työtä nostaaksemme näitä voimia järjestelmällisesti ja johdonmukaisesti alhaalta ylös. Sitä voidaan ja pitää tehdä laajemmin ja tarmokkaammin. Eräitä työntekijöitä voidaan ja pitää vapauttaa työstä keskuksessa ja siirtää maaseutupaikkakunnille: *ujestien* ja *volostien* johtoon, järjestämällä siellä *mallikelpoisesti* koko taloudellisen toiminnan he tuottavat

erittäin suurta hyötyä ja suorittavat monien keskuselintenkin tehtäviä tärkeämpää *yleisvaltakunnallista* työtä. Sillä mallikelpoinen asiainhoito muodostuu työntekijäin taimitarhaksi ja jäljittelemisen arvoiseksi esimerkiksi, jota on sitten verrattain helppo seurata, ja me voimme keskuksesta käsin myötävaikuttaa siihen, että mallikelpoisen esimerkin „seuraaminen” muodostuisi yleiseksi ja tulisi pakolliseksi.

Maatalouden ja teollisuuden välisen „vaihdon” kehittäminen elintarvikeveron suoritusten jälkeen jäävien ylijäämien ja pienteollisuuden, etupäässä kotiteollisuuden varassa vaatii jo luonteensa vuoksi itsenäistä, asiantuntemukseen perustuvaa järkevää *paikallista oma-aloitteisuutta*, ja senvuoksi ujestien ja volostien toiminnan mallikelpoinen järjestäminen on nykyään aivan poikkeuksellisen tärkeää yleisvaltakunnalliselta kannalta. Sotalaitoksessa emme pelänneet esimerkiksi viimeisen Puolan sodan aikana poiketa byrokraattisesta hierarkiasta, emme pelänneet „alentaa virka-arvossa” ja siirtää alempiin tehtäviin Tasavallan vallankumouksellisen sotaneuvoston jäseniä (samalla säilyttäen heidän nimissään tämän korkea-arvoisen keskusviran). Miksipä emme voisi nyt siirtää muutamia Yleisvenäläisen Toimeenpanevan Keskuskomitean tai kollegioiden jäseniä tai muita korkeassa asemassa olevia tovereita työhön jopa ujesteihin, jopa volosteihinkin? Emmehän toki ole niin „bykrokratisoituneet”, että „häpeillisimme” sitä. Ja meillä löytyy kymmeniä keskuksen työntekijöitä, jotka suostuvat mielellään siihen. Koko tasavallan taloudellinen rakennustyö voittaa siitä tavattomasti, ja mallikelpoiset volostit tai mallikelpoiset ujestit tulevat esittämään ei ainoastaan suurta, vaan suorastaan ratkaisevaa, historiallista osaa.

Muuten, vähäisenä mutta kuitenkin merkityksellisenä seikkana on mainittava välttämätön muutos keinottelun vastustamista koskevan kysymyksen periaatteellisessa asettelussa. Meidän pitää tukea „oikeaa” kaupankäyntiä, joka ei pakoile valtion valvontaa, meille on edullista kehittää sitä. Mutta keinottelua *ei voida* erottaa „oikeasta” kaupankäynnistä, jos keinottelu käsitetään taloustieteellisessä mielessä. Kauppavapaus on kapitalismia, kapitalismi on keinottelua — naurettavaa on sulkea silmänsä näkemästä tätä.

Mikä neuvoksi? Onko julistettava keinottelu rankaisemattomaksi?

Ei. Kaikki keinottelua koskevat lait on tarkistettava ja uudistettava, kaikenlainen *varastelu* ja kaikinainen suora ja epäsuora, avoin tai peitelty *valtionvalvonnan, tarkkailun ja luetteloinnin pakoilu* on julistettava rangaistavaksi (ja rangaistava tosiasiallisesti moninverroin ankarammin kuin ennen). Asettamalla kysymyksen juuri näin (Kansankomissaarien Neuvostossa on työ jo alulla, t.s. Kansankomissaarien Neuvosto on jo antanut määräyksen ryhtyä tarkistamaan keinottelua koskevia lakeja) me saamme ohjatuksi kapitalismin tietystä määrin kiertämättömän ja meille tarpeellisen kehityksen *valtiokapitalismin* raiteille.

POLIITTISIA YHTENVETOJA JA JOHTOPÄÄTÖKSIA

Minun täytyy vielä vaikkapa lyhimmiten kosketella poliittista tilannetta, sitä, miten se on kehittynyt ja muuntunut edellä kuvatun talouselämän yhteydessä.

Sanoin jo, että taloutemme peruspiirteet ovat vuonna 1921 samat kuin ne olivat vuonna 1918. Kevät 1921 kärjisti meillä — etupäässä katon ja karjan hukan takia — äärimmilleen talonpoikaiston asemaa, joka oli jo muutenkin sodan ja saarron johdosta erittäin raskas. Kärjistymisen seurauksena ilmeni poliittista horjuntaa, joka yleensä ottaen onkin aivan oleellista pientuottajan „luonnolle”. Tuon horjunnan räikein ilmaus oli Kronstadtin kapina.

Kuvaavinta Kronstadtin tapahtumissa oli juuri pikku-porvarillisten valtointen ainesten horjunta. Täysin muotoutunutta, selvää, määriteltyä ilmeni hyvin vähän. Hämäriä tunnuslauseita — „vapaus”, „kauppavapaus”, „vapaaksi orjuudesta”, „Neuvostot ilman bolshevikkeja”, tai Neuvostojen uudet vaalit tai vapaaksi „puoluediktatuurista” ja niin edelleen ja niin pois päin. Sekä menshevikit että eser-rät julistavat Kronstadtin liikkeen „omakseen”. Viktor Tshernov lähettää Kronstadtin sanansaattajan: muuan kronstadtalaisjohtaja, menshevikki Valk, äänestää tämän sanansaattajan kehotuksesta „*perustavan kokouksen*” puolesta. Kaikki valkokaartilaisainekset pannaan liikekannalle „*Kronstadtin puolesta*” silmänräpäyksessä, voisipa sanoa radiosanomana nopeudella. Kronstadtin valkokaartilaiset sotilasspesialistit, ei yksin Kozlovski, vaan joukko spesia-

listeja, laativat suunnitelman mähinnoususta Oranienbau-miin, suunnitelman, joka pelästyttää horjuvat menshevistis-eserräläis-puolueettomat joukot. Yli puolisensataa ulko-mailla ilmestyvää venäläistä valkokaartilaislehteä panee vimmatulla tarmolla käyntiin kampanjan „Kronstadtin puolesta”. Suurpankit, kaikki finanssipääoman voimat aloittavat keräyksen Kronstadtin auttamiseksi. Porvariston ja tilanherrojen älykäs johtaja kadetti Miljukov selittää kärsivällisesti tompeli Viktor Tshernoville suoraan (ja epäsuorasti menshevikeille Danille ja Rozhkoville, jotka istuvat Pietarin vankilassa Kronstadtin-yhteyksiensä ta-kia), ettei ole syytä kiirehtiä perustavan kokouksen kanssa, vaan että *voidaan ja tuleekin kannattaa Neuvostovaltaa — mutta ilman bolshevikkeja.*

Tietenkään ei ole vaikeaa olla viisaampi sellaisia itse-rakkaita tyhmyreitä kuin pikkuporvarillisen korusanaisuu-den sankari Tshernov tai „marxilaisuudeksi” naamioidun poroporvarillisen reformismin ritari Martov. Oikeastaan ei olekaan kysymys siitä, että Miljukov henkilönä on älyk-käämpi, vaan siitä, että suurporvariston puoluejohtaja luokka-asemansa perusteella näkee selvemmin, ymmärtää paremmin asian luokkaluonteen ja poliittiset keskinäissuh-teet kuin pikkuporvariston johtajat — Tshernovit ja Mar-tovit. Sillä porvaristo on todella luokkavoima, joka kapita-lismin aikana hallitsee ehdottomasti niin monarkioissa kuin kaikkein demokraattisimmassa tasavallassakin, naut-tien ehdottomasti myös koko maailman porvariston tukea. Mutta pikkuporvaristo, *toisin sanoen* kaikki toisen Inter-nationalen ja „puolenkolmatta” Internationalen sankarit, ei voi asian taloudellisen olemuksen vuoksi olla mitään muuta kuin luokkavoimattomuuden ilmentäjä — siitä hor-junta, fraasit, avuttomuus. Vuonna 1789 pikkuporvarit saat-toivat vielä olla suuria vallankumousmiehiä; vuonna 1848 he olivat naurettavia ja sääliittäviä; vuosina 1917—1921 he ovat todellisen osuutensa kannalta inhottavia taantumuk-sen apureita, sen suoranaisia lakeijoita, yhdentekevää, sanotaanko heitä Tshernoveiksi ja Martoveiksi tai Kauts-kyiksi, MacDonaldeiksi ja niin edelleen ja niin pois päin.

Kun Martov berliiniläisessä aikakauslehdessään julistaa, että Kronstadt muka ei vain toteuttanut menshevikkien tunnuslauseita, vaan vieläpä antoi todistuksen siitä, että on mahdollinen sellainen bolshevisminvastainen liike, joka

ei palvele kokonaan valkokaartilaisaineksia, kapitalisteja ja tilanherroja, niin siinä on juuri malliesimerkki itseään ihailevasta poroporvarillisesta Narkissoksesta. Sulkekaamme yksinkertaisesti silmämme siltä tosiasialta, että kaikki todelliset valkokaartilaiset tervehtivät kronstadtilaisia ja keräsivät pankkien välityksellä rahastoja Kronstadtin avuksi! Miljukov on Tshernoviin ja Martoviin verraten oikeassa, sillä hän tuo julki *todellisen* valkokaartilaisvoiman, kapitalistien ja tilanherrain voiman *todellisen* taktiikan: tukekaamme ketä tahansa, jopa anarkistejakin, mil-laista Neuvostovaltaa tahansa, *kunhan vain* kukistetaan bolshevikit, *kunhan vain* saadaan toteutetuksi *vallan siirto!* Samantekevää, oikealle vai vasemmalle, menshevikeille vai anarkisteille, kunhan vain saadaan siirretyksi valta pois bolshevikkien käsistä; ja lopusta — lopusta — pidämme huolen „me” Miljukovit, „me” kapitalistit ja tilanherrat „itse”, anarkistipahaset, Tshernovit ja Martovit me ajamme tiehensä, samoin kuin tehtiin Tshernoville ja Maiskille Siperiassa, samoin kuin tehtiin unkarilaisille Tshernoveille ja Martoveille Unkarissa, samoin kuin tehtiin Kautskylle Saksassa, Fr. Adlerille ja kumppaneille Wienissä. Näitä poroporvarillisia Narkissoksia — menshevikkejä, eserriä, puolueettomia — todella toimekas porvaristo on puijannut ja ajanut tiehensä sadoittain kaikissa vallankumouksissa, kymmeniä kertoja kaikissa maissa. Historia on sen todistanut. Tosiasiat ovat sen vahvistaneet. Narkissokset tulevat lavertelemaan, Miljukovit ja valkokaartilaiset tulevat toimimaan.

„Kunhan vain saadaan siirretyksi valta pois bolshevikeilta, samantekevää, hiukan oikealle tai hiukan vasemmalle, niin kaikki muu seuraa itsestään” — siinä Miljukov on aivan oikeassa. Se on luokkatotuus, jonka on todistanut kaikkien maiden vallankumousten historia, koko uuden ajan, keskiaikaa seuranneiden monien vuosisatojen historia. Hajanaisia pientuottajia, talonpoikia, yhdistää taloudellisesti ja poliittisesti joko porvaristo (niin on aina ollut kapitalismin vallitessa, kaikissa maissa, kaikissa uuden ajan vallankumouksissa, niin on aina oleva kapitalismin vallitessa) tai proletariaatti (niin on ollut alkeismuodossaan aivan lyhyen aikaa uuden ajan eräiden suurimpien vallankumousten korkeimmassa kehitysvaiheessa, niin on ollut vuosien 1917—1921 Venäjällä kehittyneemmässä muo-

dossa). Vain itseään ihailevat Narkissokset voivat laverrella ja haaveilla „kolmannesta” tiestä, „kolmannesta voimasta”.

Suunnattomalla työllä, vimmatussa taistelussa ovat bolshevikit luoneet proletariaatin johtamiskykyisen etujoukon, ovat luoneet ja säilyttäneet proletariaatin diktatuurin, ja luokkien voimasuhde Venäjällä on tullut nelivuotisen käytännön ja kokemusten tarkistamana selvääkin selvemmäksi. Ainoan vallankumouksellisen luokan teräksinen, karaistunut etujoukko, pikkuporvarilliset horjuvat ja valtoimet ainekset, ulkomailla lymyilevät ja koko maailman porvariston tukemat Miljukovit, kapitalistit ja tilanherrat. Asia on selvääkin selvempi. Vain he käyttävät ja voivat käyttää hyväkseen jokaista „vallan siirtoa”.

Edellä siteeratussa kirjasessani vuodelta 1918 sanottiin tästä suoraan: „päävihollinen” on „pikkuporvariston valtoin voima”. „Joko me alistamme sen oman valvontamme ja tilinpitomme alaiseksi, tahi se kaataa työväenvallan kiertämättä ja ehdottomasti, samalla tavalla kuin juuri tällä pienomistuksellisella maaperällä kasvaneet Napoleonit ja Cavaignacit kukistivat vallankumouksen. Siitä on kysymys. Ja vain siitä.” (Kirjasesta toukokuun 5 päivältä 1918, ks. edellä ⁸⁷.)

Meidän voimamme on siinä, että me arvioimme selkeästi ja kylmästi *kaikki* luokkasuuret, sekä venäläiset että kansainväliset, ja siitä johtuvassa rautaisessa tarmossa, lujudessa, päättäväisyydessä ja uhrautuvassa taistelussa. Meillä on paljon vihollisia, mutta ne ovat hajanaisia tai eivät tiedä mitä tahtovat (kuten kaikki pikkuporvarit, kaikki Martovit ja Tshernovit, kaikki puolueettomat, kaikki anarkistit). Me taas olemme yhteenliittyneitä — välittömästi keskenämme ja välillisesti kaikkien maiden proletarien kanssa; me tiedämme mitä tahdomme. Ja siksi olemme voittamattomia koko maailman mitassa, vaikka tämä ei suinkaan tee mahdottomaksi sitä, että yksityiset proletariset vallankumoukset voivat joutua tappiolle joksikin ajaksi.

Pikkuporvarillisia valtoimia voimia ei suotta sanota valtoimiksi, sillä niissä ilmenee todella jotain muodotonta, epämääräistä, itsetiedotonta. Pikkuporvariston Narkissokset luulevat, että „yleinen äänestys” hävittää kapitalismin vallitessa pientuottajan luonnon, mutta tosiasiaa se

auttaa porvaristoa kirkon, lehdistön, opettajiston, poliisin, sotaväen, tuhansissa muodoissa esiintyvän taloudellisen sarron avulla, se auttaa porvaristoa *alistamaan* hajanaiset pientuottajat määräysvaltaansa. Köyhtyminen, puute ja raskas asema aiheuttavat horjuntaa: tänään porvariston, huomenna proletariaatin puolesta. Vain proletariaatin karaistunut etujoukko kykenee kestämään eikä ole altis horjunnalle.

Vuoden 1921 keväälliset tapaukset ovat vielä kerran osoittaneet, mikä osa on eserrillä ja menshevikeillä: ne auttavat horjuvia pikkuporvarillisia valtoimia aineksia irtautumaan bolshevikeista, suorittamaan „vallan siirron” kapitalistien ja tilanherrojen eduksi. *Menshevikit ja eserrät ovat nyt oppineet naamioitumaan „puolueettomiksi”*. Se on täysin todistettu. Ja vain hölmöt voivat nyt olla näkemättä sitä, olla ymmärtämättä, että me emme saa antautua narrattaviksi. Puolueettomat konferenssit eivät ole fetišsi. Ne ovat arvokkaita, jos niiden avulla voidaan päästä lähemmäksi vielä koskemattomia joukkoja, miljoonaisia työtätekevien kerroksia, jotka ovat olleet erillään politiikasta, mutta ne ovat vahingollisia, jos ne muodostuvat forumiksi „puolueettomien” naamioita käyttäville menshevikeille ja eserrille. Sellaiset ihmiset auttavat kapinoita, auttavat valkokaartilaisia. Niin avointen kuin myöskin puolueettomiksi naamioituneiden menshevikkien ja eserrien paikka on vankilassa (taikka ulkomaisissa aikakauslehdissä valkokaartilaiden rinnalla; me päästimme mielihyvin Martovin ulkomaille), mutta ei puolueettomassa konferenssissa. Voidaan ja pitää keksiä muita keinoja joukkojen mielialojen tarkkailemiseksi, joukkoihin lähentymiseksi. Matkustakoot ulkomaille ne, jotka haluavat leikkiä parlamentarismia, perustavaa kokousta, puolueettomia konferensseja, menkää sinne Martovin luo, tehkää hyvin, kokeilkaa „demokratian” ihanuutta, kyselkää Wrangelin sotilailta, millaista se ihanuus on, tehkää hyvin. Mutta meillä ei ole aikaa leikkiä „oppositiota” „konferensseissa”. Me olemme koko maailman porvariston ympäröiminä, ja se vaanii jokaista epäröinnin hetkeä palauttaakseen „omat miehensä”, palauttaakseen valtaan tilanherrat ja porvariston. Me tulemme pitämään vankiloissa menshevikit ja eserrät, yhtä hyvin avoimet kuin „puolueettomiksi” naamioituneetkin.

Me tulemme kaikki keinoin rakentamaan entistä kiinteämpiä yhdyssiteitä politiikan ulkopuolella oleviin työtekevien joukkoihin — paitsi niitä keinoja, jotka antavat jalansijaa menshevikeille ja sosialistivallankumouksellisille, antavat *sijaa horjunnalle, joka on edullista Miljukoville*. Erittäinkin tulemme nostamaan tarmokkaasti mukaan neuvostotyöhön, ennen kaikkea taloudelliseen työhön satoja ja taas satoja puolueettomia, todellisia puolueettomia joukkojen keskuudesta, tavallisia työläisiä ja talonpoikia, mutta emme niitä, jotka ovat omaksuneet puolueettoman „värin” voidakseen lukea luntasta menshevikkien ja eserrien evästyksiä, jotka ovat niin edullisia Miljukoville. Meillä on työssä satoja ja tuhansia puolueettomia, joista kymmeniä mitä tärkeimmissä ja vastuullisimmissä tehtävissä. On enemmän tarkkailtava heidän työtään. On nostettava laajemmin uutta tarkastusta varten tuhansia ja taas tuhansia työtekevien riveistä, kokeiltava heitä, siirrettävä heitä järjestelmällisesti ja jatkuvasti satamäärin korkeampiin tehtäviin tarkastuksen antamien kokemusten perusteella.

Meillä kommunistit ymmärtävät yhä vieläkin huonosti varsinaisen hallintotehtävänsä: ei pidä pyrkiä tekemään „kaikkea” „itse”, siinä menehtyy eikä kuitenkaan ennätä, ei pidä tarttua pariinkymmeneen asiaan viemättä yhtään päätökseen, vaan pitää valvoa kymmenien ja satojen apulaisten työtä, järjestää heidän työnsä valvonta alhaalta käsin, s.o. varsinaisten joukkojen suorittama valvonta; pitää *ohjata* työtä ja *oppia* niiltä, joilla on tietoja (spesialistit) ja kokemusta suurtalouden järjestämisessä (kapitalistit). Järkevä kommunisti ei pelkää ottaa oppia sotilasspesialistilta, vaikka $\frac{9}{10}$ sotilasspesialisteista on valmiita pettämään jokaisessa sopivassa tilaisuudessa. Järkevä kommunisti ei pelkää ottaa oppia kapitalistilta (saman-tekevää, onko tuo kapitalisti sitten suuren kapitalisti-toimiluvanhaltija tai välittäjäkauppias tai pikkukapitalisti-osuustoimintamies j.n.e.), vaikkei kapitalisti ole sotilasspesialistia parempi. Opittiinhan Punaisessa Armeijassa ottamaan kiinni sotilasspesialistit-petturit, erottamaan rehelliset ja tunnolliset, yleensä käyttämään apuna tuhansia ja kymmeniä tuhansia sotilasspesialisteja. Oppikaamme tekemään samoin (omalaatuisessa muodossa) insinöörien ja opettajien kohdalla — vaikka se käy meiltä paljon huommin kuin Punaisessa Armeijassa (siellä Denikin ja

Koltshak hoputtivat meitä aika lailla, pakottivat oppimaan nopeammin, ahkerammin, paremmin). Oppikaamme teemmään samoin (jälleenkin omalatauisessa muodossa) välittäjäkauppiaiden, valtion laskuun työskentelevien ostelijoiden, osuustoimintakapitalistien, toimilupayrittäjien j.n.e. kohdalla.

Työläis- ja talonpoikaisjoukot kaipaavat viipymätöntä parannusta asemaansa. Me saamme sen aikaan panemalla hyödylliseen työhön uusia voimia, myöskin puolueettomia voimia. Elintarvikevero ja sarja siihen liittyviä toimenpiteitä ovat apuna tässä asiassa. Siten katkaisemme taloudelliset juuret pientuottajain kiertämättömältä horjunnalta. Ja tulemme taistelemaan säälimättä sitä poliittista horjuntaa vastaan, joka hyödyttää vain Miljukovia. Horjuvia on paljon. Meitä on vähän. Horjuvat ovat hajanaisia. Me olemme yhteenliittyneitä. Horjuvat eivät ole taloudellisesti itsenäisiä. Proletariaatti on taloudellisesti itsenäinen. Horjuvat eivät tiedä mitä tahtovat: mieli tekisi, mutta pelottaa, ja Miljukov kieltää. Me sitä vastoin tiedämme mitä tahdomme.

Ja siksi voitamme.

LOPPUSANAT

Teemme yhteenvedon.

Elintarvikevero on siirtymistä sotakommunismista oikeaan sosialistiseen tuotteiden vaihtoon.

Äärimmäinen köyhtyneisyys, jota vuoden 1920 kato kärjisti, teki tämän siirtymisen ehdottoman välttämättömäksi ja kiireelliseksi, koska oli mahdotonta jälleenrakentaa nopeasti suurteollisuutta.

Siitä seuraa, että ensi sijassa on parannettava talonpoikien asemaa. Keinot: elintarvikevero, vaihdon kehittäminen maatalouden ja teollisuuden välillä, pienteollisuuden kehittäminen.

Vaihto on kauppavapautta, se on kapitalismia. Se on meille hyödyllistä sikäli kuin se auttaa meitä taistelemaan pientuottajain hajanaisuutta vastaan ja tietystä määrin myös byrokraatiaa vastaan. Mittapuun määrittelee käytäntö, kokemus. Siinä ei ole mitään pelottavaa proletariaatin vallalle niin kauan kuin proletariaatti pitää valtaa lujasti käsissään, niin kauan kuin se pitää lujasti hallussaan kulkulaitosta ja suurteollisuutta.

Taistelu keinottelua vastaan on muutettava taisteluksi varastelua vastaan, taisteluksi valtion tarkkailun, tilinpidon ja valvonnan pakoilua vastaan. Sellaisella valvonnalla ohjaamme tietyissä määrin kiertämättömän ja meille tarpeellisen kapitalismin valtiokapitalismin raiteille.

On kehitettävä kaikin puolin, kaikin keinoin ja välttämättä paikallista aloitteellisuutta, omatoimisuutta ja omintakeisuutta maatalouden ja teollisuuden välisen vaihdon edistämiseksi. Tässä asiassa saatua käytännön kokemusta on tutkittava. Monipuolistettava sitä mahdollisimman paljon.

On autettava pienteollisuutta, joka palvelee talonpoikaista maanviljelystä ja auttaa sitä pääsemään jaloilleen; sitä on autettava tietyissä määrin myös jakamalla valtion raaka-aineita. Kaikkein rikollisinta on jättää raaka-aineet jalostamatta.

Ei pidä pelätä sitä, että kommunistit „oppivat” porvarillisilta spesialisteilta, muun muassa kauppiailta, pikkukapitalisteilta-osuustoimintamiehiltä sekä kapitalisteilta. Heiltä pitää oppia muodollisesti toisin, mutta asiallisesti samoin kuin olemme oppineet ja opimme sotilasspesialisteilta. „Opin” tulokset on tarkistettava vain käytännön kokemuksen pohjalla: tee paremmin kuin porvarilliset specialistit tekivät rinnallasi, kykene tavalla sekä toisella kohottamaan maataloutta, kohottamaan teollisuutta, kehittämään maatalouden ja teollisuuden välistä vaihtoa. Älä kitsaile maksaa „oppirahoja”: opista kannattaa maksaa kallis hinta, kunhan vain opitaan kunnollisesti.

On autettava kaikin tavoin työtätekevien joukkoja, lähennyttävä niitä, nostettava niiden keskuudesta satoja ja tuhansia puolueettomia työntekijöitä taloudelliseen työhön. Mutta „puolueettomat”, jotka eivät todellisuudessa ole muuta kuin muodinmukaiseen kronstadtilaisen puolueettomuuden kaapuun verhoutuneita menshevikkejä ja eserriä, on pidettävä visusti vankiloissa tai lähetettävä Berliiniin Martovin luo nauttimaan vapaasti kaikista puhtaan demokratian ihanuuksista, vaihtamaan vapaasti ajatuksia Tshernovin, Miljukovin ja gruusialaisten menshevikkien kanssa.

Huhtikuun 21 pnä 1921

*Julkaistu
erillisenä kirjassena
toukokuussa 1921*

*Julkaistaan
käsikirjoituksen mukaan
tarkastetusta kirjassen
tekstistä*